

Радій Радутний

ТЕМНА СИНЯ ВОДА

ДЖЕРЕЛО

Радій Володимирович Радутний

Темна синя вода. Джерело

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=23750777

Темна синя вода. Джерело: Фоліо; Харків; 2016

ISBN 978-966-03-7635-9

Аннотація

Радій Радутний, український письменник, досі відомий за фантастикою та бойовиками, після деякої творчої паузи виступив з монументальним твором у жанрі на межі історії та фантастики. В циклі «Темна синя вода» очікується не менше трьох книг, а якщо минуле автора не поглине, то, можливо, і більше.

Це перший роман із серії подорожей в минуле України, присвячений пригодам головного героя, нашого співвітчизника, в Києві початку ХХ і кінця ХVІІІ століття.

Уявіть собі, що ви опинилися в ситуації, з якої немає виходу. Якщо вам загрожує смерть, і її неможливо уникнути. Що на вас чигає не найманий вбивця, від якого можна втекти або захиститись, а дещо грізне та невідворотне – сама доля. Уявіть собі, що хтось таки запропонував спосіб урятуватися, але він мало чим відрізняється від самої смерті.

Уявіть собі, що ви йдете до мети, прориваєтеся з погонями та боями, мандруючи в часі та просторі, бачите світ таким, яким він був задовго до вашого народження, спілкуєтесь з людьми, що померли десятки і сотні років тому.

Так, це перший український роман про втечу у минуле, причому не з метою подивитись – а з метою дещо змінити. Так, на читача очікує ціла серія неймовірних пригод. Так, не обійдеться без романтики, інтриг, зради і розчарування.

Але якби вам запропонували таку подорож, то невже б ви відмовилися?

Содержание

Розділ 1	6
Розділ 2	32
Розділ 3	73
Розділ 4	98
Конец ознакомительного фрагмента.	105

Радій Радутний

Темна синя вода

Джерело

© Радій Радутний, 2016

© Л. П. Вировець, художнє оформлення, 2016

© Видавництво «Фоліо», марка серії, 2016

Розділ 1

Трохи поганих новин

Згодом я кілька разів намагався згадати – чи починався той день якимось інакше? Чи були якісь ознаки, якісь прикмети, знамення, кінець кінцем? Головою розумів, що не було, що не повинно було їх статися, що навпаки – якщо вже вибрати день для такої події, то краще взяти непримітний. Буденний. Сірий.

Але серцем так і не зміг із цим примиритися.

Не міг, не міг, не міг такий день залишатись буденним.

Кожна людина – маленький Всесвіт. Знаю, ця фраза зуживана та набридла, можна навіть сказати – заяложена, аж блищить. Але це так.

А загибель Всесвіту – подія досить масштабна, погодьтесь.

Можна сказати інакше, з гумором. Дев'яносто дев'ять відсотків людей вважають людство сірою масою, а себе, хорошого – вельми оригінальним та самобутнім.

І це теж, мабуть, так.

Маю підозру, що купа людей з IQ трохи більшим за середньопролетарський при цьому розуміє, що вони – такі собі маленькі цвяшки або клітинки великого людства, й від раптової втрати одного цвяшка будівля не розвалиться, ба на-

віть підошва не відпаде.

Але кожен цвяшок має голівку, й у ній крутиться думка – «Я важливий! Я хороший! Я розумний! Без мене – ніяк!».

Буває, що ця думка обривається посередині слова. Зазвичай – несподівано, бо всі чомусь вважають себе безсмертними. Хто загине, я? Ні в якому разі. Вже хто-хто, а я точно проскочу – чи то поміж кулями, чи поміж законами, хворобами... та хоча б і машинами. Навіть у годину пік на шести-рядці в районі виїзду з міста.

Й ті, хто їдуть поруч накритого тіла, байдуже думають – «от дурний! Чи незграбний. А я би проско...»

Трапляється, звісно, й таке, що кінець очікуваний. Скажімо, за рік. Або півроку. Або пару місяців. Ну, пару тижнів однозначно. Але ж не сьогодні...

Раніше траплялося, що попереджали про день, час та навіть хвилину, але зараз смертну кару вже скасовано.

Ні, той день аж ніяк не попереджав.

Почався він з лінивого сонечка у вікні. Перед цим кілька днів було хмарно й дощило, подекуди навіть гримало й миготіло блискавкою, тож сонечко було вельми доречне. Я дивився прогноз – наприкінці тижня планувалося до тридцяти; і знав, що вже за кілька днів я дивитимусь на сонечко не так радісно, й ховатимуся від спеки у тінь або в приміщення з кондиціонером; але поки що – поглядав на сонечко й посміхався.

Якась пташка розцвірінькалася надворі, а кішка Томка за-

ходилася ганяти підлогою іграшкову мишку з калаталом все-редині. На її думку, шоста ранку – найкращий час для такої забави, а поспати можна буде й пізніше. Треба було би тпруськнути на неї, або навіть пожбурити капцем, та це означало прокинутись остаточно, а цього не хотілося. Й очі розплющувати не хотілося теж. Хоча інколи робити це було б незле. Багато справ ішли б краще, якби ми вчасно очі розплющували.

Ще пару місяців тому кішка була кошеним, звалася Томом, і де були мої очі, коли я вибирав це боязке чорно-біле створіння з купи таких самих боязких волохаток? Якби побачив, що кішка – то, мабуть, не став би зв'язуватись. Полінувався би вовтузитися з наслідками. А тепер – що поробиш. Будемо наслідки роздавати. І вже, мабуть, скоро, бо одного потенційного зятя я вже кілька днів тому прогнав.

Він сіро-білий, нахабний, і мені не сподобався.

Ліньки було й каву варити, і я варварським чином залив порошок окропом із чайника – зійде й так. Намастив кавалок хліба, повагався, чи не кинути зверху ще й сиру шмат, але також полінувався.

Кинув погляд на поличку з книжками. Давненько я не відкривав паперових книжок. З екрану й зручніше, й сторінки легше гортаються... але час від часу проривається ностальгія. От і цього разу прорвалася, виявилась дужчою навіть на лінощі.

Трапилася якась фантастика з кінця дев'яностих... хоро-

ші були часи. На обкладинці гарна дівчина у комбінезоні пробувала налагодити контакти з мавпоподібним аборигеном. Контакти, ясна річ, торговельні, бо як навіть і кажуть, що чоловік хоч трохи кращий за мавпу – то вже непогано; та абориген був не кращий. Книжка була весела, з пригодами, й ще тоді я читав її кілька разів – так, що дружина вже запам'ятала малюнок не лише на передньому боці обкладинки, а й на задньому.

– Це ти! – якось потицяла вона пальцем у мавпу, явно набиваючись, щоб я порівняв її з другим персонажем обкладинки. Замість відповіді я почав книжку перекидати.

– Ні-ні-ні!!! – запротестувала кохана словом і ділом, бо позаду було намальовано слоноподібне чудовисько. – Навіть не думай!!! То не я! То теж ти!

Оскільки читав я в ліжку, то й діло скоїлося не відходячи, так би мовити, від каси.

Давно це було, й багато чого змінилося з тих хороших часів. Передовсім – не стало кому тицяти пальцем у мавпу.

Я поставив книжку на місце. Подумав, що припадати їй пиллом ще кілька років. Або не кілька. Але припадати.

Узяв мобілу – будильник якраз намірився телянькнути, але я зреагував швидше; відкрив на екранчику якусь книжку – хай йому чорт, тепер я не можу згадати, яку! – й, передчуваючи десять хвилин маленького кайфу поглинання одночасно духовної та тілесної поживи, приготувався...

Дззззззинь!

Цього разу я схибив. І будильник, і дзвінок спершу з'являються на екранчику, а вже потім оголошують про свою появу дзвінком. Будильника я спіймав, а дзвінок прогавив.

Номер був не знайомий. Не знаю, у кого як, але в мене таке нечасто трапляється. Коло більш-менш постійних контактів визначено, а з незнайомцями зручніше спілкуватись емейлом.

Але причин відкидати незнайомців нема.

Давно вже нема.

– Ну, алло! – не дуже задоволено сказав я мобілі.

– Смачного вам! – засміялися в слухавці. – Пане Юрію, а чи не могли б ми зустрітись сьогодні годині о десятій... скажімо, у скверику біля Золотих Воріт?

Голос був чоловічий. Звичайний. Не дуже низький і не високий. Такий не викликає ані інстинктивної відрази, ні приязні. Нейтральний голос, і фраза нейтральна... хоча спершу, мабуть, варто було би відрекомендуватись.

– Мене звати Ігор, і я хотів би запропонувати вам невеличку роботу. За гроші.

Думки, зараза, читає...

– Ну, якщо за гроші...

За гроші мені можна запропонувати й велику роботу. Візьмусь я, зрозуміло, ніяк не за всяку, але запропонувати можна.

– У будь-якому випадку з мене кава, – додала слухавка.

Але я б, мабуть, і так погодився.

А хто б не погодився? Хіба, може, якась пещена Галя, яка здуру розмістила свій хатній телефон на сайті знайомств, а тепер не знає, що й робити, як відкараскатись.

Я таких дурниць не роблю. Я роблю інші.

До призначеної години я сам встиг і кави хильнути, і в інтернет зазирнути, і ще раз прикинути, що за роботу могли пропонувати таку, що обов'язково зустрітись тре'. Колись так намагалися впарити участь у мережевих продажах (ну не падлюки, га? таке слово спаскудити!), але якщо кожного потенційного покупця кавою заманювати... ні. Це щось інше.

Скверик був напівпорожній, бо кияни чи то балувані, чи то за робочий тиждень втомлюються так, що на вихідні впадають у кому, хай навіть короткочасну. Майже порожній був скверик, тому не помітити Ігоря було досить важко. Він і не ховався; більш того – навіть ручкою помахав... нах-хаба.

Чому нахаба? Тому що мене впізнав. Чому мене впізнав? Бо, значця, бачив, скоріш за все на фотокартці. Або навіть на відео, бо розпізнати морду з такої відстані навряд чи реально. А може, й вживу – і це означає, що слідкував.

Від таких думок мені перехотілося кави, але просто так взяти й піти теж розхотілося.

Колись, давно-давно, коли дерева були аж до неба, а сусідський песик-болонка сягав мені аж до стегон, казали мені бабуся, показуючи на самотній останній вареник у мисці: «Доїж! А то буде за тобою ганятися!». Того разу я був так вражений, що негайно доїв; але потім замислився, й че-

рез пару днів попросив бабусю наварити ще «валеників з силом». Бабуся й рада старатися, але серія експериментів, проведених із хованням останнього вареника в холодильник, шухляду, під ліжку та під собачу буди показав, що й бабуся можуть казати неправду. Хіба що один вареник – той самий, з-під собачої буди – все-таки зник й тим лишив мені певну надію. А раптом, все-таки, погнався за мною, та не здогнав? Я ж-бо он який прудконогий! Особливо з гори. Особливо коли прибрати шасі й котитися, як виходить, а не як ноги біжать.

Але виховний момент експерименту зберігся, й досі жоден вареник за мною не бігав. Хоч прибитий цвяшок, хоч проект міжнародної угоди – усе доробляв.

– Добридень, – посміхнувся Ігор. – Прошу до столика.

Я гадав, що він запитає, яку мені каву замовити, але він неуважно махнув рукою офіціантці: «Американо з вершками, будь ласка».

Американо з вершками мені подобався, а от те, що Ігор про це знає – скоріш навпаки.

– Слухаю вас, – натякнув я, не чекаючи на не таку вже й повільну офіціантку. – Бажано швидко, бо маю ще справи.

Справи й насправді були, і я вже прикидав, як звідси краще до Майдану пройти. Ага, он там, через перехрестя, понад Молодим театром...

Ігор зітхнув. Мабуть, він розраховував принаймні на «яка чудова погода сьогодні, чи не так?»

— Юрію, — впевнено почав він, навіть не перепитавши — чи справді це я, і це мені не сподобалося ще дужче. — Гляньте, будь ласка, на он те перехрестя.

Я глянув. Горіло зелене світло — для пішоходів. Немолода вже матуся неквапом сунула зеброю парний возик — мабуть, із близнятами. Нечисленні шанувальники ранкових прогулянок обходили його з великим запасом — чи то щоб не штовхнути, а чи щоб одягом не зачепитися. Порикували, зиркаючи фарами на червоне світло, кілька автомобілів у правій смузі, а ліва була на диво поро...

Вже ні.

З могутнім басовим ревом (кажуть, такий дівчатам страшенно подобається) з боку Оперного вигулькнуло щось червоне-обтічне-низеньке-відкрите, бібікнуло й проскочило лівою смугою далі на Володимирську. Хтось матюкнувся вслід, а матуся не звернула уваги. Можливо, навіть і не помітила.

Буває таке.

— Юрію, — знову назвав мене на ім'я той Ігор. — Якби ми не зустрілися, ви рушили би на Майдан якраз через те перехрестя.

Що ж, слід віддати належне — мою увагу він таки привернув. Пояснень явищу було кілька. Найпростішим варіантом, гадаю, було взнати про мої справи, призначити зустріч так, щоб мінімізувати варіанти маршруту звідси — а так і є, Прорізною на Майдан найпростіше; домовитися з власником червоного кабріолетику... ризиковано, звісно, можна й

справді зачепити когось, втім, швидкість не дуже висока, кілометрів шістдесят, ну, може, сімдесят...

Я думав дурню й знав, що думаю саме дурню.

– Це було раз, – пояснив мій потенційний роботодавець, одночасно простягаючи мені смартфон із досить великим екраном. І знаєте що? Краще б той екранчик був трохи меншим!

– ...а ось вам два.

З екрану на мене дивився... та я й дивився. Незворушно, як і належить схопленій миті. Нерухомо. Незмигнуто. З нейтральним, трохи незадоволеним виглядом на обличчі.

От тільки обличчя трохи деформоване, бо лежало на бетонній подушці бордюру й пускало по ньому маленьку червону річечку. Й видно було, не знаю як, але видно, що вкладалася голова на цю подушку не повільно та обережно, а одним рухом. Швидко. З розмаху. З характерним тріском кісток й ще одним звуком, який передати навряд чи можливо, але хто його чув, той вже ніколи не забуде й, відповідно, ні з чим іншим не переплутає.

– А три буде? – запитав я.

– Можна й три, – охоче погодився Ігор, тицяючи в екран. Фото змінилося, але нове зображення ще менше хотілося роздивлятись.

– Фотошоп, – не дуже впевнено мовив я.

Нагодились офіціантка, й переді мною виникла чашка на блюдці, пластиковий кругляшок з вершками й ложка в сер-

ветці, а цукорниця у вигляді колби з дозатором на столі й так була.

Я сипнув цукру. Незважаючи на чималий досвід кавування в громадських закладах (каюсь, полюблюю таку справу), цукринки не лягли рівною гіркою, а утворили щось на кшталт дюни, причому утвореної божевільним вітром, який сам не знаю, звідки віє.

– А осьдечки чотири, – Ігор вдав, ніби зовсім тремтіння рук не помітив. – Прошу.

На екранчику була шапка якогось сайту й заголовок «Під час обстрілу загинуло чотири воїни».

– Давно такого не бувало, – я перестав усміхатись. – І як це я прогавив... Е-е-е... хвилинку, а коли це?

– Завтра, – повідомив Ігор. – Придивіться, ондечки дата. І обставини.

Дата стояла й справді завтрашня.

Звісно, це нічого не означало. Абсолютно. Анічогісінько. Фотошоп... ба навіть не фотошоп. Зробити локальну копію сайту, замінити дві цифри, запхати в мобілу – навіть фотошоп не потрібен. Справа десяти хвилин.

– Радий, що не помилився, – вже не так широко, але знову посміхнувся Ігор, потім уточнив. – Що не помилився у вас. Нормальна, недовірлива реакція. Без істерик, без закидання мобіли у фонтан...

Мимохіть я поглянув на круглу тарілку водограю. Чи то вчора його не почистили мисливці за монетками, а чи

зранку вже побувала якась туристична група, але дно виблискувало – й сріблясто, й жовтаво. Колись темними були дрібніші монетки, а за світліші можна було купити пива або молока, та ще й на шмат хліба вистачило. Зараз навпаки – у тому сенсі, що монетки помінялись місцями, а от купити за них навіть бублика вже б не вийшло.

Так... дітлахи й безпритульні, що пірнають вечорами в тарілку, такій мобілі зраділи б. Хай навіть моченій. Та й не долежала б вона до вечора, за кілька хвилин вивудили б. Ринули б скопом, як ті негри у Африці, коли якась мандрівниця упустила мобілу в сортир й пообіцяла п'ять доларів тому, хто дістане.

Результат знаєте? Більше десятка трупів. Ні, не побилися. Просто в сортирній ямі, буває, газ накопичується, а людині потрібно дихати. Не газом.

Лізли й падали, лізли й падали.

А якщо хтось скаже, що таке лише у Африці можливе, то я вам скажу, що й у нас кожного року хоч двійко, та загине. Саме по такій схемі – один поліз, упав, другий поліз рятувати – і поруч ліг. Африканський рекорд нашим побити не поталанило, але національний рекорд теж неمالенький – сім штук. На Кіровоградщині, здається, й досить давно, але також образливо.

Хоча нащо далеко ходити. Харків, центр міста, парк... і троє загиблих. Батько та двоє синів, а схема стандартна – молодший синок гепнувся у якийсь комунальний колодязь,

батько поліз рятувати, а старший син поліз рятувати батька.

Ходив я тим парком, роздивлявся місце. Люки заварили, але хіба ж усім дурням клепку завариш? Обережніше треба. Недовірливіше. Краще перебоятись, аніж недобоятись; а коли й справді треба кидатися на порятунок – то спочатку оціни шанси. Хоч як гидко це звучить, хоч як суперечить людській моралі й російській приказці про «товариша виручай» – але все-таки оціни. Бо витягати два трупи замість одного значно гидкіше.

Це я так собі думаю. Можу, звісно, й помилятись. Хто не згоден – прошу до ями, тягніть.

І я трохи потягну.

– Якби... – обережно почав я, потім трохи подумав й зайшов ще більш здалеку. – Якби, наприклад, я в це повірив.

– Так-так, – підбадьорливо кивнув Ігор.

– Якби я в це повірив – то що б ви хотіли від мене?

– Блискуче сформульовано, – він начебто жартома поплескав в долоні. – Ще більш радий знайомству.

– А я був би радий відповіді на запитання, – те плескання мені не сподобалося. Це було ще не глузування, але щось дуже вже близьке. Ігор помітив мою реакцію й негайно припинив, натомість і собі відпив кави.

– Я б запропонував невеличку подорож, – вже абсолютно серйозним тоном проголосив він.

– На яких умовах?

– Назавжди. Без гонорару. З великим шансом загинути.

– Ого, – сказав я, бо що інше можна було тут сказати?

– Ага, – з бісиками в очах відповів Ігор. – Так-так, будь-яка нормальна людина після оголошення таких умов послала би мене... ну, ви знаєте куди.

Я знав. Більш того, вже заготував Ігорю усну маршрутну картку, й кінцевий пункт тої подорожі був далеко – принаймні, сам я жодного разу туди не ходив. Хоча теж посиляли.

– ...але не поспішайте з відповіддю. Подумайте. Скажімо, до завтра. Влаштує? – Ігор говорив це наче серйозно, але бісики в очах іще стрибали. Якщо надумаете... вибачте, якщо бодай щось надумаете – наприклад, послати мене, або щось у такому ж стилі – прошу телефонувати. У будь-який час дня або ночі. Домовились?

Я знизав плечима. Справді, така домовленість ні до чого не змушувала, отже, можна було вважати, що домовились. Захочу – подзвоню, не захочу – не подзвоню. Захочу – подзвоню й все-таки висловлю свої побажання з приводу напрямку його подорожі. Сам же дозволив.

Але. Тут повинно бути якесь «але». Обов'язково!

– Але... – сказав Ігор, й бісики зникли. – Але майте на увазі. Час – він, знаєте, дуже опірна субстанція. Пружна. Його деформуєш – а він, гад такий, все одно намагається зробити все так, як було. Його рвеш на частини – а відірвані частки все одно плинуть саме тим шляхом, яким плинули раніше. Його ламаєш – він наче ламається, але варто лишень відвернутись – і все зрослося, й лише шрамик на місці зла-

му. Розумієте, що це означає?

Я відкрив був рота, але Ігор вже й сам закінчив.

– Це означає, що ймовірність того, що ви все-таки потрапите під машину протягом найближчих кількох діб – дуже висока. Навскидку, без розрахунків, я оцінив би її десь у нуль-кома-вісім або нуль-кома-дев'ять. Так що порадив би вам, пане Юрію, бути обережним. Бути дуже обережним! Особливо на дорогах...

Він на мить замислився – а може, лише вдав задля драматичного ефекту, – й задумливо додав:

– Та й, мабуть, не лише на дорогах, а взагалі у будь-якій ситуації, пов'язаній з рухом. Потяг, метро... летіти сьогодні нікуди не плануєте? Жартую, жартую. Знаю, що ні.

Він плавним рухом піднявся з-за столика, кивнув:

– Що ж, чекатиму на дзвінок. За каву вже заплачено, не турбуйтеся.

Розвернувся і впевнено, жодного разу не озирнувшись, подався до входу метро. Цікавий був вхід – зроблений як фойє будинку, й, наскільки я знаю, будинок цей з'явився раніше, аніж метро, а отже, рили зсередини. Вже кілька років збирався дослідити цю історію, може, когось із ветеранів-метробудівників розпитати, але не доходили руки.

Тепер, мабуть, уже й не дійдуть...

Я стріпнув головою. Чому це раптом – не дійдуть? Що я, повірив якомусь пройдисвітлові з відфотошопленим малюнком і фальсифікованим сайтом? Та чорта з два!

...але підходячи до перехрестя, й дочекався, поки не лише спалахне зелене вічко світлофора, а й погорить цей вогник пару секунд, і люди вже дістануться середини дороги.

Якась дебелиа тітка, проходячи, начебто випадково штовхнула мене плечем – чого, мовляв, витрішки ловиш? Ще й пробурчала щось на кшталт «понаїхали тут!.. світлофорів ніколи не бачили!..»

– Світлофорів, – сказав я їй вслід, і тітку аж пересмикнуло – мабуть, випадково тицьнув пальцем в болюче місце. Мабуть, уже не раз тицяли, й цілком можливо, що якісь небайдужі люди – діти, скажімо, чи більш освічена подружка. Образилась. Роззявила рота для випалу у відповідь.

Швидкості у нас з тіткою, одначе, різнилися, і, якщо навіть якесь продовження дискусії з її боку й мало місце, то я його вже не почув. Бо, хай навіть і не повірив Ігорю, але машини пообіч все одно пильнував.

Звісно, жоден дурень на червоне світло не поїхав і в натовп перехожих не врізався.

Чесно сказати – Ігорю я не так щоб геть-геть не повірив, але, як би це сформулювати... припустив можливість, о! Й вирішив подивитися, що з того вийде. Бо вийти могло з кількадесят варіантів – від розіграшу когось із знайомих або якогось дурнуватога телеканалу аж до чорних ріелтерів, які поклали око на мою скромну, але все-таки власну хатинку. Десь аж наприкінці довгого списку бовванів варіант, що все сказане Ігорем – щира правда, й він справді або сам з майбут-

нього, або знає майбутнє й хоче запропонувати щось фантастичне... але повторюю – цей варіант був десь аж наприкінці довгого-довгого списку. За ним було хіба що «це кошмар, і я зараз прокинусь», або «це передсмертна маячня, я у реанімації, ще трохи – й побачу той знаменитий чорний тунель».

Який, до речі, виявився банальним фізіологічним явищем – світлочутливі клітинки в очі вимикаються з периферії до центру, й поле зору звужується, що й викликає ілюзію. Отаке розчарування.

Хоча натхнені адепти життя після смерті все одно не повірять.

А я, відповідно, не повірю у те, ніби там щось є.

Втім, не повірю – тут недоречний термін, бо я не вірю. Я знаю. Я там колись побував ненадовго й нічого, окрім те-мряви, не побачив, ані з Осірісом, ані зі святим Петром не зустрівся, чорти мене в казан не тягли, гурії не зустрічали.

Просто пійма – як у глибокому-глибокому сні.

Може, воно й на краще. Не вистачало ще відповідати за те, що гріхом не вважав ані тоді, коли коїв, ані опісля.

Хоча закінчити шлях під колесами якогось банального автомобіля теж не хотілось би – бо дуже вже по-дурному. Краще або в бою та зненацька, або тихо-мирно у ліжку років через півсотні, бажано уві сні.

Тому дороги я переходив, лише дочекавшись, поки зелений погорить зо кілька секунд, або й взагалі – під або над землею. Й у метро був весь час наготові, стояв чортзна-де

від краю платформи, перед тим, як зайти у вагон, пропускав уперед двійко-трійко активних бабусь, – як же ж вони стартують, завваживши вільне місце, куди там драгстерам! – й виходити намагався теж не першим. Бо всяко буває.

Але всякого не було. Потяг не зупинявся серед тунелю, не вривався в зустрічний, на вагон не падала зверху бетонна паля, як кілька років тому в Москві, не відчинялися на ходу двері (хоча це й не допомогло б – бо я завбачливо ставав від дверей подалі). Коротше кажучи, доїхалося нормально – що туди, що назад.

У маршрутці я трохи понервував, але й тут все скінчилось так само, як і завжди – доїхали, розібралися, хто де виходить, кому краще вийти, а кому досить лише посунутись, щоб випустити.

Хряснули двері, і я швиденько відійшов на пару кроків далі від бордюру – про всяк випадок.

І дорогу перейшов, кілька разів поглянувши ліворуч-праворуч. Теж нормально перейшов, без жодних ускладнень.

І вже проходячи біля місцевого культурного центру – кіоску з пивом, відчув, що руки трохи той... ну, не так щоб трясуться... але трохи той.

Зупинився й узяв пляшку «Чернігівського». Відійшов трохи далі, щоб не створювати натовпу біля самого кіоску, хай там молодь стовбичить, й потяг з кишені ключа – відкорковувати.

Почулось тихе дзижчання, й у ліву ногу щось неболяче,

але відчутно штовхнуло. Все ще на нервах, я смикнувся, мало не впустив пляшки й лише тоді завважив дитячий автомобільчик з антеною на багажнику.

Іграшка. Просто іграшка.

Хлопчик років десяти голосно реготнув, посмикав важелі на пульті, й машинка слухняно відкотилась назад. Вибачитися, звичайно, навіть думки не промайнуло.

Ну та й чорт з ним.

Я відкоркував пиво, пхнув ключа назад до кишені і вже хотів був зробити перший ковток, аж раптом відчув ще один поштовх – цього разу у праву ногу.

Той самий автомобільчик впирався так, ніби хотів зрушити мене з місця, дзижчав, буксуючи, але, звичайно, посунути центнер живої маси не міг.

Хлопчина стояв за десяток кроків й скалив нерівні зуби.

– Припини, – незадоволено сказав я, обережно відштовхуючи машинку. – Поламається.

Він знову посмикав важелі, й іграшка відкотилась.

Пиво виявилось теплуватим, але подіяло все одно заспокоїливо. Приємно шурхотіла осідаючи піна. Цей звук мені завжди подобався. Колись, давно-давно, у дитинстві, зпаяв навіть генератор «рожевого шуму» – отакого шелестіння, чи то листяного, чи то очеретяного, а чи пінистих морських хвиль...

Знов почулось дзижчання, й легкий удар у обидві ноги одразу, бо розставлено їх було не дуже широко.

Той самий автомобільчик і той самий хлопчик. Мабуть, не дуже розумний.

Я знову легенько відштовхнув машинку, розвернувся й рушив додому.

І знов позаду задзижчало, і...

Ні. Не стукнуло. Хлопчик схибив – скерував машинку якраз під ту ногу, що я опускав. Я й опустил. От чесно скажу – ненавмисне.

Але пластмаса видала жалібне «хрусь!», й дзижчання урвалося. Це ж іграшка, хіба їй багато потрібно? Та ще й, мабуть, китайська.

– ААААААА!!! – почулося замість дзижчання, причому негайно. Й рота хлопчик роззявив так, наче бегемот – кажуть, у них паща градусів на сто двадцять розчиняється. Але бегемоти з розчахненою пащею кидаються один на одного, а хлопчик з таким самим бегемотячим ревом кинувся навтьокі й зник у провулку.

Я знизав плечима й неквапно рушив запланованим курсом.

Додому. Допити пиво, пхнути до рота якийсь бутерброд, можливо, зазирнути в інтернет або подивитися шматочок якогось фільму – бо одразу весь вже не можу, нудно стає. Помилявся Бредбері, коли писав, що телевізор став нашим господарем, що телеведучий вирішує, коли нам можна зробити крок від екрану, а коли ні, й що ми будемо планувати режим залежно від того, що там показують. Чорта з два. За-

раз я так само не залежу від телеекрану, як і від звичайної книжки, хоч паперової, хоч електронної...

– Гей, ти! – почулося ззаду, і стало ясно, що вечір перестав бути спокійним або принаймні ось-ось перестане.

Озирнувся.

Посеред вулиці, не завдаючи собі клопоту рухатись тро-туаром, швидким кроком наближались троє... перепрошую, четверо, якщо рахувати того хлопчика. Паща його вже не була роззявлена, натомість у руці все ще теліпався осиротілий пульт управління.

– Чого маленького ображаєш? – начебто миролюбно запитав перший з трійці. Вигляд у нього був теж не дуже агресивним, але пролетарським. – І не соромно? Мене спробуй образь.

Пробувати не хотілось, але на таку пропозицію, на жаль, є лише три варіанти відповіді. Перший – негайно покаятись, вибачитись, можливо, компенсувати вартість іграшки. Тоді битимуть не сильно. Точніше, плануватимуть, що не сильно, але захопитися можуть.

Варіант номер два – тікати. Ганебно, аякже. Та чесно кажучи, міг би й скористатися.

Варіант номер три...

Його мені обдумати вже не дали.

– Та що з ним, паскудою, говорити, – рикнув другий суб'єкт. Був він трохи нижчий, натомість плечі мав ширші, та й рухався досить жваво – ніби колишній боксер, або щось

таке. Або й не колишній. Принаймні, вгатити спробував лівою.

Ні, мабуть, все-таки колишній й великих успіхів у спортивній кар'єрі не мав.

Кулак рухався повільно, наче власник його просто бавився.

Єдине, що мені сподобалося у цій ситуації, – це те, що координації трійця не мала жодної. Поки один теревенив, другий замахувався, третій лише вирішував, що робити.

Отже, варто скомбінувати варіанти номер два та номер три.

Я сахнувся від кулака, наче кіт від собаки, пробіг два кроки спиною назад. Менше – не повірять, що дуже злякався, а більше – спіткнутися можна. Розвернувся й вжарив щодуху.

Ззаду почулося презирливе «Тю!..» і я аж злякався – а раптом жоден не поженеться? – але з полегшенням почув не лише тюкання, але й тупіт.

Важкий. Мабуть, боксер.

За пару секунд (або метрів десять, це вже у яких одиницях міряти) тупотіння стало подвійним – ага, додався ще хтось. Сподіваюсь, третій, бо дядька пролетарського вигляду мені чомусь стало шкода. Знаю, що дурість, але...

Тупотіння наближалось, і я наближався. Тупотіння – до мене, а я – до повороту у темний провулок поміж двома невеличкими двориками. В одному жила охайна бабуса, порала квіти, й частенько я бачив її на ослінчику біля хати. У біль-

шості випадків поруч з нею лежав такий же немолодий кіт – мабуть, останній уже на її віку.

Дворище навпроти бабусі з котом було наче для контрасту влаштоване – закидане й захаращене. Біля входу примостилося будка з написом «Ремонт взуття», але відкритою я її жодного разу не бачив. Мабуть, колись у дворику був город – бо земля має довгу пам'ять, й побачити ряди грядок можна ще довго-довго після того, як помре дбайливий городник. А найдовше зберігаються чомусь квіти. Іноді через десятки років після того, як підуть люди або вимре село, на руїнах майорять півники-ірис, визирають з-поміж трави конвалії, а восени загоряються й світяться маяками дрібні, здичавілі за роки, айстри.

Може, тому самотні бабусі й вирощують квіти? Щоб хоча б якийсь слід залишити на землі?

Хай там що, а в цьому провулку слід у будь-якому випадку залишитись.

З вулиці помітно цього не було, але в самому кінці провулочок мав ще й поворотик ліворуч – на іншу вулицю. Хтозна, чому сусіди не змовились та не посунули трохи паркани – може, в сварі були, й від того страждали обидва, причому таки страждали – бо в цьому провулку й шприців було накидано багатенько, й презервативи траплялися... єдине, що пляшок мало було, бо вибирували.

От за поворотиком я й загальмував. Озирнувся.

Не помилився. Першим за мною гнався таки «боксер», й

морда у нього була натхненна – хоч картину малюй! До цього я таке лише раз бачив – це коли ми з дружиною поверталися з озера, й назустріч вискочив песик – маленький, кругленький, білий та пухнастий – не песик, а шерсті клубок! – й з переляку її обгавкав, а дружина, також виключно з несподіванки, голосно вереснула. Бачили б ви, як той песик зрадів! Це ж, мабуть, вперше в житті вдалося йому когось налякати! Як переможно він гавкав, а дружина одночасно верещала й від сміху давилася, а пізніше сказала мені, що найбільше боялася, аби я того пса не відфутболив кудись в очерет. Бо він хоч і лютий, але, мабуть, дуже легкий.

Давно це було... вже й дружини нема, та й песик навряд чи живий.

«Боксер» був важкий, але задачі відфутболити його кудись в очерет не стояло. Цілком досить виявилось просто копнути його носом під груди. Першою думкою взагалі було – у морду заїхати, але роки уже не ті. Вже не віддаєш перевагу ефектності над ефективністю. Вже як бити – то виводити з ладу, а не спостерігати театральні ефекти.

Швидкість бігу наклалася на швидкість удару. Дядько неголосно кавкнув й, миттю скрутившись у бублик, завалився на бабусин паркан. Я подумки зморщився – бабуса-ж бо тут до чого? – але паркан витримав.

Другий переслідувач встиг зупинитись, тому довелося лупити спочатку в коліно – він ойкнув, поточився, але не впав, а вже добивати можна було неспіхом – проміж ніг, під гру-

ди, коліном у носа та одночасно кулаком у потилицю.

Захрускотіло, і знаєте, що я вам скажу? Хрускіт цей неприємний, лише коли десь щось збоку хрускотить. А якщо причина його – власний кулак, то мелодія ця значно приємніша за Софію Ротару. Або «Айрон Мейден», це вже в кого які смаки.

Ліг.

Не я, звісно, а переслідувач. Мовчки ліг, навіть не застогнавши.

Не чекаючи наступного, я вискочив знов на освітлене місце – якраз «пролетареві» назустріч. Біг він незграбно, підтюпцем, а назирці, кроків за десять від нього, біг і винуватець пригоди – все ще з пультом від машинки в руках.

– Гей, – сказав дядько, зупиняючись так швидко, як тільки зміг. – Ти той... ти мені тут не той!..

Хлопчик зупинився миттю, аж юзом на підборах проїхався – розумнішим виявився за батька. Буває й таке, й в цьому віці буває теж. Якщо на дітях геніїв природа відпочиває, то на пролетарських нащадках, можливо, інколи й напружується? Хтозна. Не на часі було розбиратися.

Цього я збив боковим ударом по литці. Не певен, що дядько взагалі помітив, що сталося – цілком ймовірно, ніби просто відчув, як раптом сказала земля, рвонула праворуч, а потім добряче приклала об лівий бік.

Гепнувся дядько так, ніби з третього поверху викинули скручений у рулон килим.

Я гадав, дитина заверещить, але хлопчик й справді виявився розумним – бо замість вереску почулося тупотіння, й воно не наближалося, а скоріш навпаки. Причому з швидкістю чи не більшою, аніж коли мене наздоганяв «боксер».

Як, до речі, він там? Було б глянути та й не стовбичити тут, на видноті, бо воно мені треба?

«Боксер» залишався на місці. Він не стогнав – мабуть, і досі не міг вдихнути, як слід, а тому лише неголосно мукав. Й скручений був так, ніби пообіцяли премію, якщо вдасться запакувати його в «дипломат». І ясно, що не влізе, але премію дуже хочеться.

Ритися в кишенях настільки скрученої людини було б незручно, тому я підійшов до наступного учасника забігу.

Цей був у кращому стані – цебто, стогнав і тримався за носа. Про всяк випадок копнув його ногою в печінки (охнув, гад!), й ривком перекинув його на живіт. Пхнув руку спочатку в праву кишеню штанів (гроші? Цікаво, скільки? А, дурня якась, хай йому залишається!), потім у ліву. О, а це вже цікаво.

З лівої видобув якийсь документ у жорсткій обкладинці – чи то перепустка, чи щось таке. Роздивлятися його у темряві означало марно втрачати час, отже я недбало пхнув його... теж до кишені, але вже своєї, й через поворот вийшов на іншу вулицю.

Про всяк випадок ще й гака зробив, повернувшись додому трохи кружним шляхом, через дорогу. Траса не траса, але

навіть уночі раз на півгодини хтось та проїде, бензином дихне, собаччі нюх відіб'є... якщо раптом все-таки буде міліція й буде собачка.

А на випадок, якщо знайдуть власними силами – бо все-таки менше кварталу додому, цілком можуть і пройтися вулицями, в будинки позазирати – то на цей випадок принаймні одного з них я знайду першим.

Томка радісно кинулася назустріч й обуреним нявканням почала вивалювати місцеві новини – рудий собака її обгавкав, чорний кіт прийшов начебто в гості й виїв, негідник, усе молоко з мисочки, а горобці, ох уже ці мені нахабні горобці! так і пурхають, так і пурхають, але до лап не йдуть. А ще, хазяїне, без тебе холодно й страшно, дай-но я заскочу тобі на коліна, згорнуся клубочком й трохи повуркочу...

Розділ 2

Миготлива ніч

Документ виявився таки перепусткою. Об'єкт не так щоб дуже режимний – місцевий заводик, й дядько не так щоб дуже поважний – не білий комірець і навіть не синій. Слюсар якийсь, абощо. Ну, може, оператор верстата, з ЧПУ. Якщо вони тільки тут лишилися, ті верстати з ЧПУ.

Оце сказав би хтось мені в сімдесятих, що верстати з числовим програмним управлінням стануть не вигідними – я б посміявся. Як же так, це ж автоматика, кібернетика, вона ж поступово звільняє людину від марудної, одноманітної праці, надає час для творчості, для польоту думки...

Ага.

Виявилося, що пролетарю важливіше пиво та ковбаса, а робота краще нетворча. Натиснути тут, тут і тут, покрутити отут, зняти готове, покласти в контейнер ліворуч, взяти заготовку з контейнера праворуч, затиснути у патрон, натиснути тут, тут і тут. Все!

Й доміно в обідню перерву.

Або ще краще – охоронцем. Посидів дві години на прохідній, потім у будці над парканом, потім територією повештався, з колегою лясав поточив про футбол – «наші їхнім, ах, як наші їхнім!.. а суддя все одно мудак!» – і все. Ані тобі думати

не треба, ані творити. Хай коні думають, у них голова велика, а творять художники, їм за це гроші платять, хоча краще б дорогу нормальну побудували...

Не спалося.

І не лише тому, що адреналін ще не вивітрився, але й через всякі думки. Прокрутив у голові бійку, відзначив помилки; прокрутив кілька хвилин перед бійкою, відзначив, як міг би її уникнути. Ну як уникнути? Дуже просто. Дивитися під ноги й не чавити своїм сорок шостим яскраві дитячі машинки. А пиво краще пити вдома. З кішкою. Вона, щоправда, пива чомусь не п'є, але мишей винищила.

Я пробував заплющити очі й розплющити, але сон не йшов, й не лише через аналіз сутички. Щось крутилося в голові стороннє, більш давнє, аніж дурнувата бійка, але й не вчорашнє. Хоча, якщо поглянути на годинник, чи то пак на мобілу, то, мабуть, все-таки й учорашнє, бо цифри вже перескочили щодобовий бар'єр із суцільних нулів.

Збіг? Та який там збіг. Просто наполегливий Ігор, чи той, хто там за ним стоїть, вирішили довести справу до кінця, а може, й з самого початку саме таке й планували. Одна машина зранку, інша звечора, а може, й серед білого дня хтось неподалік проїдесться, а я, накручений, й від нього сахнусь. Оце й усе. Простенька одноходівка.

Цікаво, скільки йому обійшовся проїзд того червоного-ревучого-невідомо якої марки? Бо пролетарі біля кіоска навряд чи дорого, може, навіть по пляшці пива кожному й

шоколадка дитинці. Ах, так, ще ж і сама іграшка.

Не операція – а тьху. З таким самим тьхушним бюджетом. І результатом.

Але як реагувати?

Зателефонувати Ігорю? А нащо? Сказати, що я його розкусив, й послати якнайдалі? Добре, якщо заспокоїться, а якщо ні? Й наступного разу вигодає щось ефективніше? І взагалі, що йому від мене треба? Нащо я кому здався?

Змінити номер? Нова сімка коштує якісь копійки. Тих небагатьох людей, з якими я регулярно спілкуюсь... або й не дуже регулярно, а вряди-годи... – сповістити. Якщо когось забуду – то це навіть краще, давно треба контакти почистити.

Хе-хе, а ще років двадцять тому цей вираз означав зовсім інше!.. Ех, час летить.

Але не допоможе. По-перше, ІМЕІ. Якщо так вже я того Ігоря зацікавив, то за невеличкі гроші отримати довідку про новий номер – хвилинна справа. Ну, може, тридцятихвилинна. Але все одно незабарна.

Перепрошити мобілу? Ризикована операція. Може, вийде, а може, й ні. Й уявлення не маю, скільки коштує.

Викинути цю, купити нову?

Є у мене недолік – звикаю. До оточення, до людей, до речей. До тварин навіть. Коли років зо два тому пропав кіт – я й оголошення вішав, й усі закапелки навкруг облизив, й до ветеринарки місцевої заскочив, й не полінувався у місцевий притулок зганяти – а раптом хтось приніс. Хай кастрували

вже, хай змінився характер – а в кого б не змінився після такого? – але все одно – мій! Моє.

Не знайшов, ясна річ. Що ж, сподіваюсь, котику, тебе вкрали, і десь у нового господаря регулярно наливають у мисочку молоко. А також гладять і не зганяють, коли ти вперто лізеш з колін на живіт, з живота на груди й намагаєшся влягтися так, щоб писок у писок. Бо я зганяв.

Хоча насправді, звісно, все це не так, і сподіваюсь лише, що все сталося швидко й не боляче.

І був сильно здивований, коли ветеринарка недбало сказала – а в мене якраз кішка розродилася, візьміть собі іншого! Он, бачите, який гарний!

Гарний. Але не мій. Невже справді багатьом людям немає різниці?

Кицька Томка була також гарна, але з'явилася в мене лише недавно.

А мобіла давно.

Телефончик примостився на столику біля ліжка й бадьоро поблимував синім вогником – мабуть, я забув блютуз вимкнути...

А чи я його вмикав?

Від цієї думки аж морозом сипнуло, і я обережно розплющив око – ледь-ледь, непомітно. Не те щоб сподівався сюрпризу, але про всяк випадок.

Синім блимав не телефон. Синім блимало з вулиці.

І мабуть, не з моєї – бо ледь-ледь блимало, але точно непо-

далік.

Я натягнув спортивні штани, кинув на плечі куртку – бо ночі траплялись холодні, та й комарі... ох, які тут бували хмари тих комарів!... і вийшов.

Блимало на сусідній вулиці. Якраз там, де трапилося те, що я легковажно сприйняв як дрібну неприємність.

З провулку, що поєднував нашу вуличку з місцем пригоди, вийшов сусід – майже у такому самому прикиді, як і я, лише замість куртки мав футболку невиразно тьмяного кольору. Але, можливо, це лише від напівтемряви вона такою здавалася, а насправді була яскрава та чиста. Хоча навряд чи.

– Доброго вечора, – махнув він правицею. – Що, теж розбудили?

– Та щось не спиться, – я здвигнув плечима. Намагався якнайнедбаліше, але як воно вийшло – біс його зна. Сподіваюсь, нормально, як для серед ночі. – А що воно там за блималка? «Швидка» до когось приїхала?

– Та де там! – знову махнув рукою сусід. – Швидка там уже не допоможе.

– А що таке? – довелося вдати, що зацікавився, – бо хто б не зацікавився?

– Убили когось, – насолоджуючись увагою, – повідомив мій інформатор. – Просто на вулиці. Посередині, уявляєш?

Він трохи прибріхував, бо до середини вулиці було дале... і враз я зрозумів, кого вбили. І хто.

Сподіваюсь, моє розуміння не відобразилося на обличчі.

– А кого? – старанно-недбало запитав я. – З місцевих когось чи...

– Ага, місцевий. Я того дядька в обличчя знав, біля заводу, траплялось, бачилися... Не пощастило, ге. Отак ідеш собі ввечері додому, аж раптом...

Дядько аж ніяк не «йшов собі ввечері додому», але виправляти помилку я, звісно, не став.

– А хто вбив? – ще недбаліше запитав я й старанно закашлявся – бо мало не пустив півня.

– А чорт його зна, – сусід здвигнув плечима, озирнувся й навіть руками розвів. – Шукатимуть. Кажуть, теж хтось з місцевих. Не знаю, чого вже не поділили.

Помовчав і додав:

– Хлопчик там був. Син. Стоїть, блідий весь, але не плаче й міліціонерові щось розповідає. Може, бачив. Уявляєш, як воно – коли батька на очах вбили?

– Так-так, – я кивнув. Максимально співчутливо.

– Ну гаразд, пішов я, – сусід знову махнув рукою. – Бо холодно, та й вставати рано.

Хряснули двері, а я ще трохи постояв і теж пішов.

В голові було порожньо – хоч меблі завозь. Жодної думки. Заснув – тільки-но до подушки торкнувся. І спав, як убитий, аж до самого ранку, без жодного сну та кошмару.

Отакі, знаця, в Ігоря одноходівки. Безпрограшні. Хоч повірю – виграє, а хоч підставляюсь – все одно доведеться з ним якось контактити. Хоча б для того, щоб набити морду.

Що, між іншим, непогана ідея.

Насправді, звісно, ідея була вкрай кепською. Якщо це був дружній розіграш, просто надто далеко зайшов – то за таке морду бити не варто. Варто скачувати гроші на адвокатів, за комір тягнути в міліцію, щоб невідомий друг там зі сльозами на очах розповідав, як хотів пожартувати, а вийшло он воно що. У цьому випадку я можу розраховувати на перевищення необхідної самооборони в стані афекту й умовний термін. Хоча ні, умовний з певних причин вже не світить. Що, ясна річ, теж не прикрашає біографію – для чесного роботяги за багато, для президента замало – але все ж таки менше зло.

Але все одно контачити доведеться – щоб витрусити ім'я замовника.

Значно гірша справа, якщо невідомий замовник щось від мене хоче й для того заганяє у безвихідну ситуацію. Не знаю, що можна від мене хотіти. Я не олігарх, хай навіть місцевого значення, тим більше, не обласного та не державного.

За обласне значення – то, між іншим, проскочила колись інтернетами цитатка одного маловідомого автора. Був він настільки маловідомим, що з розпачу написав книжку – про те, як наші благородні російські брати воюють з вкрай підступними та паскудними «бендерівцями» (атож, саме так і написано). Письменник з того шановного пана вийшов ніякий, книжка, окрім невеличкої когорти зовсім вже шизонутих українофобів, нікого не зацікавила, за рік-два згинула, як обри, але поки про неї ще так-сяк говорили, то хтось знай-

шов перл. Не мовний, а мотиваційний:

«...у той час, як журналісти обласного масштабу прозябають на триста баксів».

Помри, а краще не скажеш. Була б зарплатня хоч на долар більша – став би, мабуть, шановний автор і патріотом. Був би жінкою – пішов би у повії, а так – лише один шлях, у журналісти.

Не знаю, чи лишився шановний автор журналістом обласного масштабу, а чи затуркали вже до районної підтирачки, але я не тягнув на особу ані районного, ані навіть мікрорайонного значення. Не вартий такої хитромудрої операції. Кишенькові гроші та документи на житло можна й простішим способом відібрати.

Заганяють на роботу? Теж навряд чи. Я не Рембо й не Лі Якокка, таких фахівців – хоч греблі нами гати, й серед них знайти кількадесят добровольців – раз плюнути. Лише свисни.

Що лишається?

Лишається зустрітися з Ігорем, взяти його за барки, прикласти кілька разів об стіну (чесно кажучи, цю частину розмови я уявив собі з певною насолодою) й запитати, хто його послав й що кому від мене треба.

Дуже хотілося набрати його просто зараз, але не варто давати знаття, що він мені раптом став дуже потрібним.

За цими думками я незчувся, як і заснув. Але рівно о сьомій тридцять, як днем раніше, взяв мобілу до рук і натис-

нув зелену кнопочку – повторити останній дзвінок. Атож. За весь день нікому я, окрім того Ігоря, не знадобився.

Не страждаю від того.

Але поки йшли довгі-довгі гудки – третій... четвертий... сьомий... восьмий... – то страждав від лихої думки – а що як це падло вже кинуло сім-картку до найближчої урни? А що як цим не задовольнилося й мобілу теж втопило у річці глибокій, а може, й неглибокій, втім, і калюжі достатньо або знову ж таки – урни. Хіба що телефон окремо, сімку окремо. Принаймні, я б саме так і зробив.

– Алло? – почулося з трубки сонним та роздратованим голосом.

– Добридень, Ігорю, – якомога безтурботніше привітався я. – Не розбудив?

– Ні... ще, – незадоволено буркнув у відповідь співрозмовник. – Тільки в процесі. Але кажіть, я вас слухаю.

– Я тут подумав, – продовжувати варто було не дуже впевнено, все ще вагаючись. – Й вирішив, що ваша пропозиція мене зацікавила. Цебто, не так щоб зовсім. Але цілком можливо, що зацікавить. Хотілося б узнати подробиці.

– А, – трохи розчаровано (а може, здалося) позіхнула трубка. – Це можна. Зустрінемося там же? Коли вам зручніше?

– Там дуже гамірно, – заперечив я, й, між іншим, не збрехав. – Краще б у тихішому місці.

– Можна й в тихішому, – ще раз позіхнули з того боку. – Наприклад, у...

– Як з приводу Нивок? – перебив я. – Від метро трохи вперед проспектом Перемоги й ліворуч. Там у ліску є ставок, а на березі кафешка. Місце тихе, повітря свіже. Бо мені аж у центр пхатися лише для того, щоб потеревенити...

– Ну, раз місце ваше, то й кава ваша, – вже бадьоріше озвалась трубка. – Коли?

– Та хоч би й зараз. Цебто, за пару годин.

– Ну, тоді о десятій?

– Можна й о десятій.

– Добре-е-е.

«Е-е-е» вийшло довгим, здається, Ігор наостанок теж позіхнув. Нехай йому. Як раптом наша розмова заїде кудись не туди, спати йому довго та міцно... аж поки ставок чистити не почнуть. Драгою. Та й то може пощастити – не витягнуть, а ще дужче присиплять.

Була колись історія... давно, ще у сімдесятих. Зник не хто-небудь, а син секретаря Центрального Комітету КПУ – це на сучасні гроші приблизно як президентеня, а може, й гірше. Бо зараз хоч журналісти розгулятися не дають, а тоді на будь-яку спробу підірвати авторитет партії ставили гриф. Важкий. Років на десять-п'ятнадцять та ще й із поразкою у правах.

Так от, розважався той парубок так, як і завжди розважалися діточки президентів – зняв дівку й повіз на дачу у Кончі-Заспі. Там з друзями попиячили. Чи дійшли стосунки до апогею, чи ні – точно не скажу, але щось йому не сподобало-

ся, й побіг хлопчина до озера.

І все. Більше ніхто й ніколи його не бачив.

Хороше було озеро.

Після того, як протралили – вже не таке хороше. Уявіть собі, що трал через вашу квартиру пройшов – от приблизно так стало й на озері.

Після того, як прочесали, а потім і перекопали ліс, обнищпорили всі яри, перетрусили морги та дурки, знайшли купу інших трупів, але того, якого шукали, не знайшли – допетрали підігнати кілька пожежних машин й взагалі те озеро викачали.

Уявіть, що в вашій квартирі після проходу тралу відчинили двері й подивилися, що вийшло з попередньої операції.

Гадаю, десь там у підводному ярку той хлопчина й досі лежить. Засипаний. Чим не могилка?

Так що, може, й Ігорю пощастить лежати непотривоже-ним, аж поки й кістки не згниють.

Але це, повторюю, лише на крайній випадок, якщо розмова піде дуже сильно не так.

Що ж, час вставати. Кішка, що тільки-но тихенько посопувала у мене на пузі, негайно почала нявкати й вимагати незнамо що. Незнамо – бо якраз скінчилась упакована фрискасу, але хіба це можливо їй пояснити? Дав хліба, налив молока, потім сказав, що ввечері повернусь і нагодую як слід, а поки що можна горобця спіймати.

Кішка на таку пропозицію обурено пирхнула – ото ще, бу-

ду я за горобцями ганяти, але, сподіваюсь, запам'ятала. Точніше, хотів би сподіватися. Бо досі жоден горобець від її кігтів ще жодного разу не постраждав. Молоденька ще. Поки що на мені тренується. І ще на шнуркові від мобіли.

Йшов замислившись, й сам незчувся, як опинився в маршрутці. Там було як завжди – хтось спав, хтось читав, хто тупо нидів у вікно, а опасиста немолода тітка сварилася з хлопцем. Той хотів відчинити люк на даху, а тітка протестувала. Робила це вона таким зверхнім, та ще й наказним тоном, що я на місці того парубка відчинив би ще усі вікна, до яких лише б дотягнувся.

Хлопець ліниво відгавкувався, решта пасажирів спостерігали, але не втручались.

Я теж подивився-послухав, але за кілька хвилин цей «Дом-2» набрид, й погляд сам собою перемістився ліворуч, до вікна.

А от цікаво, як би зреагував на вчорашню подію той хлопець? Або тітка? Або взагалі будь-хто з пасажирів, бо шофер заляк, наче Лотова дружина, коли їй про коханку сказали, й лише повільно-повільно опускав нижню щелепу. Наче воно не щелепа, а вантажна апарель, й працюють не м'язи, а гідравліка.

Лише за мить я зрозумів, що опускається вона досить швидко, й руки на місці не стоять, чи то пак не просто на рулі лежать, а швидко-швидко його повертають, а рот відкривається зовсім не з подиву, а для оголошення.

Найпристойнішим словом у ньому було те, що починалось на «б». Кажу – найпристойнішим, бо воно вже у книги пролізло й в кіно, а пролетарі то вже давно якраз ним в основному й спілкуються.

Диваки ці письменники, що тягнуть його у книжку, їй-бо, диваки. «Осьдечки, подивіться, який я сміливий! Поламав суспільне табу! Матюкнувся в книжці!». Нагадують дівку, що зробила декольте нижче талії й розрізала спідницю до самого декольте. Погляд-то приверне, хто ж сперечається, але гарній дівчині все те не потрібне, її й без таких хитрощів помітять.

Так і з книжками.

А хочеться повикобенюватись – то значно цікавіше викобенитись так, щоб і слова не написати, й щоб у читача воно само в голові виникло. В потрібний момент з потрібною інтонацією. Можна ще у потрібному оточенні слів-супутників, але то вже не до мене, я так не вмію.

Ви будете сміятись, але й ці роздуми встигли промайнути за ту коротку-коротесеньку мить, коли зустрічний «мерс»-мікроавтобус у наш бік уже рискнув, але ми на обочину ще не вискочили. За ту саму мить, коли я тільки-но сидів ліворуч біля вікна, а тепер стояв праворуч біля дверей.

Бам!

Скло обсипалося, а на стійці, до якої я притулявся, з'явилася вм'ятина – якраз біля того місця, де була голова. Вм'ятина не просто так, а з розривом, і якщо прикинути, то рване

металеve ключчя опинилося якраз на місці лівої скроні.

Чоловік, що сидів позаду, тільки-тільки почав затулятиcь руками, але, звісно, спізнився – на морді вже було кілька подряпин, й принаймні дві з них вже бубнявіли червоною по-вінню. Ой, зараз прорве... прорвало.

І кров з обличчя, й водія на подальші характеристики шофера того «мерседеса», й пихату опасисту тітку на переляканий лемент. Як дивно, окрім неї, більше ніхто не горлав.

– Та цить уже! – раптом сказав хлопчина, з яким вона сварилаcь за лок, й (теж раптом!) тітка послухалаcь.

Я озирнувся. Задні двері були завішені цупкими фіранками, й куди дівся винуватець зіткнення, з мого місця годі було помітити. Шофер, видно, теж подумав, бо прикипів очима до шибки, за якою мало бути дзеркало заднього огляду... але дзеркала не було.

– Тьху! – сказав він і висловив припущення, що винуватець має сексуальні стосунки не лише з власною матір'ю, а й з батьком, а також з козою, псом та курми. З дитинства. Причому надає перевагу пасивній ролі. Бо так бабуса привчила. Бо з нею у того негідника теж щось було.

За інших обставин я б заслухався, а дещо навіть постарався запам'ятати, однак зараз потягнувся до ручки. Не тієї, що пише, а тієї, що на дверцятах.

– Так! – пильний шоферюга негайно помітив мій порух. – Ніхто нікуди не розходитьcь! Викликаємо ДАІ, даємо свідчення. Гей, хлопче, ти чуєш, що я кажу?

Останнє було безпосередньо до мене.

– А ти мене зупини, – порадив я, тягнучи ручку вгору.

Водій уважно на мене поглянув і порадою не скористався.

Краєм ока я побачив, що й хлопчина-шанувальник свіжого повітря теж піднімається, а за ним і тітка, причому на обличчя вже знову начепила зверхньо-пихатий вигляд: «буду я тут щось свідчити!.. геть знахабніли!».

До зупинки було хвилин сім ходу, а до наступної маршрутки ще хвилини зо три.

Але це були довгі-предовгі десять хвилин, бо голова нагадувала казан з окропом, а думки – зерна гречки, й кашовар не пошкодував хмизу для багаття під казаном.

Думки нуртували, крутилися, стикалися одна з одною, поринали на дно й вискакували знов на поверхню.

Я трохи напружився й спробував бодай якось їх вишикувати.

Думки, струнко! Рівняння ліво... руч!

Отже, раз.

Питання. Чи міг Ігор утнути ще й таке зіткнення?

Відповідь. В принципі – міг. Прослідкувати за мною, подзвонити водію мерса, що чекав біля зупинки метро, поставити одного-двох спостерігачів, які б повідомляли, що маршрутка зі мною проїхала. Міг навіть підсадити топтуна в салон, а той смскою повідомив, де я сиджу.

Виїхати назустріч, і в потрібний момент трішечки вискочити на зустрічну.

Небезпечно, звісно, аякже. Ювелірний маневр. Але цілком можливий.

Питання. А насправді?

Відповідь. А насправді – дуже й дуже навряд. Бо інакше топтуни повинні були б стирчати поруч із моєю домівкою всю ніч. Бо за ті півгодини опісля дзвінка Ігорю й до виходу мене з хати таку операцію не підготуєш. Й водій мерседеса повинен бути справжнім пілотом, майстром своєї справи... а, мабуть, ще й не менше, аніж майстром спорту, і я не про бадмінтон кажу. Й потренуватися. Бажано на тім самім місці й на реальній машині. Також тій самій. Та й посадити мене бажано так, щоб налякати, але не ушкодити, бо нащо я їм, ушкоджений? Навіть і це теоретично можливо – не залишити вільних місць у салоні... а були там вільні місця?

Істерично заверещали гальма, я зопалу стрибнув якнайдалі від проїжджої частини... виявилось, даремно. Просто собака біг через вулицю, й шофер старенької «Волги», що гальмонула з таким вереском, не полінувався у вікно помахати йому кулаком.

Собака не звернув уваги. Біг як біг – у глибокій задумі, наче й не трасу перебігав, а сільську дорогу, що по ній за день кілька велосипедистів проїде, та ще Ванько-тракторист. Не можна сказати, ніби вічно молодий, але вічно п'яний.

Успішно дістався протилежного боку, розвернувся й задирливо гавкнув – що, мовляв? Взяли? Хрін вам!

Подумки я категорично його підтримав.

Але до метро рушив все одно якнайдалі від бордюру.

От собаку вже точно ніхто не міг би погнати через дорогу в потрібному місці та ще у потрібний час.

Значить, це не Ігор.

Нічого не значить.

ДТП з собакою... точніше, недоДТП, бо таки ж не сталася, могло бути просто збігом, а все інше – Ігоровими капостями.

Що ж, їдемо далі.

На вході до метро роздавали газети, я не дивлячись хапнув одну, дочекався потягу (теж стоячи мало не на середині платформи), свівся й лише тоді розгорнув.

«Загинуло четверо українських воїнів».

І обставини. Ті самі, що вже читав учора.

Їхати було недалеко, але я перечитав текст двічі, уважно, до кожного тире придивляючись... хоча що давала мені та уважність? Та нічогісінько. Просто ховався за нею, боячись повірити.

«Станція Нивки!» – оголосив репродуктор. – «Шановні пасажери, виходячи з вагона, не залишайте своїх речей!».

Кожен раз, коли чув цю фразу, страшенно кортіло вставити «нам»: «Не залишайте нам своїх речей». Раніше було «свої речі», але якийсь мудрагель переправив.

І за цими лінгвістичними міркуваннями я теж ховався.

І за думкою про те, що газету надруковано спеціально для мене (ую паку, ага!), й підсунуто мені спеціально (а якби я не взяв?), і що це все-таки якась спецоперація, а не те, що

я думаю.

Тому на виході зупинився й купив «Сьогодні».

«Загинуло четверо. Є поранені».

Я пройшов трохи далі й купив «Вечірні вісті». У іншого продавця, бо хтозна, може, вони кілька фальшивок надрукували, а не одну. Бувало й таке в історії... кажуть, для хворого Леніна навмисне друкували персональний номер «Правди», і в тому номері все було гаразд, народ масово обговорював його свіжу статтю, й день від дня зростав процент жирової маси, як хоч і з іншого приводу, але надзвичайно влучно висловився товариш Подерев'янський.

«Вечірні вісті» теж сповістили, що чотирьох.

Не полінувався пройти аж до газетного кіоску й... ні, купляти не став. На вітрині лежали кілька газет, й мало не в кожній було про чотирьох загиблих.

Став я невдало – на проході, й вже кілька перехожих начебто випадково штовхали мене плечем. Не чоловіки – у нас із цим якось обережніше, а жінки, в основному, клімактичного віку. Плечем або стегном, що в кого більше. Звичай такий. Не сучасний, ні. Мабуть, завжди був і завжди буде.

Було колись... ох чорт, а коли ж це було? Років... років... ого, десь у середині дев'яностих. Двадцять років тому. Нічого собі, час летить, га!

Так от. Був я молодий та нахабний і вкрав у конторі танковий прожектор. Хороша штука, я вам скажу... На кілометр променем лупить!

Але важка.

В процесі крадіжки довелося хильнути чарчину з тим, у кого крав, їхати довелось потягом, а що чарчина виявилась немаленькою, то всі потяги здавались мені однаковими, й отямився я, лише коли провідниця втомленим монотонним голосом пояснила мені, що я їду у протилежний бік. Втомленим і монотонним – бо, мабуть, не перший раз. І взагалі, і мені конкретно – бо не міг повірити. Переконала, кінець кінцем.

Ну що робити? Взяв – і вийшов на першій же зупинці, у Змійові. А потяг рушив собі.

Озирнувся я – а навколо пустка. Вокзал – навіть не вокзал, а вокзальчик. Не будка для касира, як на зупинкових платформах, але й на станцію ледве тягне.

І мертвий. Жодної лампочки, жодного ворухіння. Й замок на дверях.

Лише ген-ген, десь аж на обрії, щось таке, ніби ліхтарі.

Пошукав розклад потягів. Не одразу, але знайшов. Мав у сумці могутній ліхтар, що на кілометр лупить, але не мав валізи з акумулятором. Витяг мобілу, присвітив, так-сяк розібрав у зеленкуватому сьайві...

...5.40.

Цебто, кукати мені тут було аж до ранку, й добре ще, як місцеві гопники не нагодяться.

Кукав, а що робити. Години аж до четвертої. Вивчив на будівлі вокзальчику кожну цеглину й – вибачте, шановні

змійвчани! – з великої образи позначив двері. По-собачому, хіба що ногу не задирав.

Аж гульк! – суне щось. Таке, ніби потяг, але повільно-повільно. Кинувся я навперейми й став біля колії, руку задержавши – а раптом зупиниться!

Мабуть, мені дуже того хотілося, бо ви не повірите – таки зупинився.

Не зовсім, щоправда – а так і сунув, кілометрів зо три на годину.

– Тобі їхати? – висунувся з кабіни дядько.

Мабуть, і в цього я був не першим таким на цьому вокзалі.

– Їхати! – радісно загорлав я у відповідь.

– Ну то стрибай, чого став...

Бік електровоза зачорнів роззявленим люком, й звідти висунулась рука.

– Давай сумку, бо так не залізеш!

Я подав. Рука схопилась за ручку... й негайно виявилась немолодим опасистим дядьком, на обличчі якого так само негайно з'явився цікавий вираз. А що ж ви хочете? Кілограмів двадцять, та несподівано. Я вже й ловити приготувався. По можливості, обох, але якщо так не вийде, то сумка пріоритетніша. Прожектор – батькові подарунок, а цього дядька я перший раз бачу.

– Ого!

– Ага, – додав я, підважуючи сумку знизу. Допомогло. – Підкиньте до якоїсь цивілізації!

– П'ять гривень!

Ага. Були колись і такі ціни.

Виявилось, що зупинив я міжнародний експрес. Точніше, не зупинив, а гальмонув, бо зупинятись не можна – з правого боку кабіни прилаштувався шпигун-самописець, і якщо зупинитись, то машиніста спитають – а чому зупинявся? За результатами відповіді або дрюкнуть, або премії зріжуть, або й виженуть. Це вже залежно від причини несанкціонованої зупинки, від наслідків й від того, в якому гуморі начальник депо.

Так от. Цивілізація зустріла блудного її сина (мене, цебто), могутнім потоком. Ну, може, не могутнім, але добрячим. Я й не знав, що стільки народу бажає їхати саме на першій ранковій електричці.

Зістрибнув на платформу. Той самий дядько подав мені сумку – цього разу вже обережніше, притримуючись рукою за поручень. Кивнули один одному та й рушили кожен на-зустріч власній долі.

Не знаю, яка вона була в того дядька, а моя сунула навперейми у вигляді немаленької тітки з сумкою. Тітка була немаленька в двох вимірах (висота підвела), але жваво компенсувала це виразом на обличчі: «Пру куди хочу, нікого не бачу!», й енергійними рухами стегон. Лише в мене на очах вона відкинула ліворуч-праворуч десь чотирьох пасажирів, а п'ятим був я. Точніше, моя сумка з подаруночком.

– Ойойойой! – залементувала тітка, спробувавши провер-

нути звичну операцію. – Чого ви штовхаєтесь!

А що ж ви хочете. Двадцять кілограмів, ще й купа гострих виступів. Тут не лише «ойойой», тут і «матьматьмать» закришиш.

Сподіваюсь, її чоловік запитав про походження синців на стегнах.

Але зараз я сумки з собою не мав, а отже, поштовхи сприймав тілом.

І хоча тітки були дрібніші, зате численніші.

– Та посуньтеся ж! – одна тітонька, не задовольнившись фізичним впливом, додала ще й орального. – Стало посеред дороги й...

Вибачатися я не став, але пару кроків убік зробив.

Вчасно.

Вереснули гальма (за останню добу я вже трохи звик до пронизливого верещання), й на тротуар, якраз до кіоску, вискочила яскраво-червона «Тіку». Зупинилась, вдавивши бампер у металевий бік кіоску, і...

І все? Щось малувато. Якби стояв – перебило б ноги, не більше, а це явно не дотягувало до результату, який так реалістично показував мені Ігор.

Ні, не все.

Голосно тріснуло скло, й чималий кавалок гострим зубом вдарився якраз у капот. Скреготнув – безсило та люто, з жалем, що не людину до металу пришпилив, а дурно згаяв короткий помах свого життя. Жалібно бренькнув, розсипав-

шись на дрібні шматочки, наче дзеркало троля із казки про Снігову королеву.

Машинально я глянув в салон – тітка-шоферка вчепилася у кермо так, ніби хтось мав намір або кермо відібрати (назавжди), або тітку з машини витягти й тут-таки, на капоті, розкласти.

Хто-хто, а ця на водія-аса, найнятого для того, щоб мене налякати, аж ніяк схожою не була. На Снігову королеву теж.

Я зітхнув, кинув газети в урну – за ними одразу метнувся якийсь дядько, не так уже й по-жебращькому одягнений. Інтелігент, мабуть. З колишніх. Грошей вже нема, а потяг до читання усього підряд ще лишився. Жалюгідне видовище! Дивитися було неприємно, тож рушив далі. До кафешки. В якій, сподіваюсь, вже сидів Ігор, який, також сподіваюсь, мені багато чого пояснить.

Що ж. Принаймні перша частина моїх сподівань виправдалась. Ігор справді влаштувався за столиком біля самого краю тераси, й, завваживши мене, помахав складеною газетою.

Ясна річ, у ній було про те, що загинуло четверо.

– Доброго ранку! – бадьоро привітався він. – Американо?

Я кивнув, і хлопець-офіціант теж кивнув, розвернувся, неквапно почовгав до наливайки.

– Як справи? – запитав Ігор. – Маєте трохи втомлений вигляд. Не спалося?

Страшенно хотілося взяти його за барки, стусонути об де-

рево, перехилити через бильце, мордою якомога ближче до землі, приставити люфу до потилиці, і...

Я зітхнув. Якщо навіть це все-таки спецоперація, то він лише виконавець, й тоді всі ці речі дуже бажано проробляти не з ним.

– Але радий бачити вас живим та здоровим, – раптом по-серйознішав Ігор. – Бо, знаєте, інколи такі, як ви, й до ранку не доживають.

– А... – дурнувато запитав я. – А що, я не один такий?
Ігор знов посміхнувся.

– Ясна річ, не один, – він кивнув й подивився у бік зниклого офіціанта. Ворушіння у тих краях не спостерігалось.

– Лише тут... – він на секунду замислився, трохи скривився й уточнив. – Лише зараз... я маю на увазі, у цьому році, вас таких було четверо. До першого я не встиг. Другий посміявся, покрутив біля скроні пальцем і пішов. Я сподівався, що подзвонить наступного ранку, але замість того почитав кримінальну хроніку. Прізвища там не називають, але з контексту ясно було, про кого мова.

– А... як?

– Ну як, як. Так, як і було в непорушеному майбутньому – зарізали. Лише на кілька годин пізніше. Про третього розповісти? Там цікавіше.

Я кивнув. Офіціанта не було.

– Він мав потонути, – продовжив Ігор. – У Дніпрі, під час купання. Попередження сприйняв серйозно, пообіцяв до во-

ди й не підходити, у човні не кататись, ванни не приймати. Сказав, кілька днів подумає, заразом і перевірить, чи я не збрехав. А тим часом триматиметься від будь-якої води подалі. Навіть з Києва поїде до родичів, давно, мовляв, збирався відвідати. У Черкаси.

– І?

– Виявилось, що в Черкасах є такий собі готельчик «Дніпро», а що люди там консервативні та небагаті, то старенькі мотоцикли «Дніпро» теж у вжитку. Не здивуюсь, якщо там поблизу ще якимось чином був магнітофон «Дніпро» і вболівальники з однойменного футбольного клубу. Гадаю також, що якби той дядько примудрився вийти сухим того разу, то на голову йому впала б ракета «Дніпро». Побудована у місті Дніпро.

Я гмукнув. Історія була, звісно, цікава, але цілком імовірно, що неправдива. Перевірити б... У принципі, це нескладно. Запитати в Ігоря точні дати, підняти міліційні зведення, взнати адреси, сходити, обережно розпитати когось із родичів... пара днів роботи.

Але якщо все це правда, то ці пара днів будуть дуже небезпечними.

– У принципі, щось схоже можна знайти у класиці, – просторікував далі Ігор, ще й каву присьорбував, наче йшлося не про дуже важливі речі. Втім, для кого як. Може, для нього й геть несуттєві. А для мене – ого-го-го, яка ставка велика.

Ризикнути?

– ...одразу згадується прислів'я, навіть не одне. «Від долі не втечеш» та «Кому судилося бути повішеним, той не потоне». Чули? У наші часи є ще одне, але навряд чи ви його зрозумієте. А ще можна згадати класику – про князя Ігоря, мого, так би мовити, тезку...

Він посміхнувся.

– ...та його коня. «Загибель знайдеш від коня ти свого», пам'ятаєте? І таки ж знайшов. Або притчу про смерть, що зустріла чоловіка й здивувалася. Чоловік чкурнув в Басру, а смерть тому й дивувалася, що зустріч призначена там, а він тут. Дивувалась, правда, недовго. Мабуть...

Ігор замислився й підвів очі до неба. Небо світилося блідим сіро-блакитним сяйвом, а сонце десь заховалося. Не найкращий день для того, щоб їхати в Басру, я сказав би. Але якщо все це правда, то мене ніхто не питатиме.

– ...мабуть, і раніше траплялися такі попередження, й люди пробували тікати від долі, але хіба від неї втечеш...

– Але чому? – не стримався я. – Як це працює? Яким чином? Хтось там, нагорі, сидить, дивиться, контролює – і втручається, якщо раптом щось йде не так?

– Ну що ви! – Ігор, мабуть, був трохи шокований. – Хіба у вас досі ще вірять у того, хто нагорі? У...

Він затнувся, пригадуючи.

– ...у Саваофа?

– Хто вірить, хто ні, – я стенив плечима. – Особисто я до релігій байдужий. Будуть докази – повірю, але ходити моли-

тися, поститися і таке інше – навряд чи буду навіть у цьому випадку. Ліньки.

– Фух, – Ігор зітхнув, і мабуть-таки, полегшено. Здається, це питання і справді було для нього важливим. Можливо, навіть важливішим за моє життя.

Нічого собі рівняння, атож. На одній шальці «Чи існує Бог?», на іншій – «Як мені вижити?». Може, хто сторонній й вибрав би першу, але ви вже пробачте, вибиратиму я.

– А ще є?

– Хто? – спочатку не зрозумів Ігор. – Боги? Ні, звіс... а, ви про кандидатів! Ну, цебто таких, як ви.

Зробив паузу, ніби подумав – казати чи не казати.

– У цьому році – лишався ще один. За дивним збігом опинився досить близько до вас – я маю на увазі часово, звісно. Якщо ви не погодитесь – що ж, піду до нього. Точніше, по нього. Тут і зачекати лишилося зовсім трохи, півтора місяці... Я от думаю – може, спробувати заздалегідь прийти? Зарано? Але тоді виникає проблема, як довести. Доказам у вигляді газет або новин люди чомусь не вірять. Я розумію, що повірити важко, але все-таки...

Він би, мабуть, просторікував далі, але я поглянув на дорогу, що виднілася поміж деревами. Автомобілів на ній було значно більше, ніж ресторанів «Дніпро».

– Ігорю!

– ...тоді доведеться... Га? Перепрошую. Слухаю вас.

– То як це працює?

– Гм, – він потер скроню. – Це лекція приблизно на півгодини, і це в дуже-дуже популярній формі. Ви певні, що хотіли б послухати її просто зараз?

– Чом би й ні? – я стенув лівим плечем, озирнувся – офіціант показався на обрії, але судячи з його швидкості, півгодини у нас було.

– Ну, в принципі... – Ігор теж оглянувся, але в інший бік. Я трохи напружився – чи не вискочать звідти якісь спільники, абощо – але ні. Просто навіщось озирнувся. Й зітхнув.

– Ви з теорією Еверета знайомі? – запитав Ігор. – Тоді піде легше.

– Зовсім трохи. Краще все-таки у популярній формі.

– Що ж... уявіть собі нитку, – здалеку почав він. – Або ще краще – мотузку. Товсту. Зсукану, відповідно, з ниточок. Уявляєте?

– Цілком.

Я справді уявив. Здавалося, ця мотузка висить поруч зі мною, й дбайливий дядько у червоному каптурі вже зробив на ній акуратну петельку, а зараз розправляє й збирається накинути мені на шию. Або й вже накинув і затягує, або навіть готується вибити з-під ніг табуретку.

Принаймні, відчуття були саме такі. Й машини їздили неподалік, сигналили, форкали, дихали бензиновим чадом. Ууууу, порозбивав би!..

– Так от. Кожна ниточка – це окремий Всесвіт. Точніше, лінія часу, по якій рухається цей Всесвіт.

Поруч із ним, як і в кожній порядній мотузці, тягнеться ще багато ниточок. На певних відрізках вони паралельні, що коротші відрізки – то з більшою точністю паралельні. Але точність залежить також від дистанції між ниточками. Дві нитки, розташовані поруч, паралельні практично по всій довжині; ті, що розташовані на іншому краї мотузки, можуть перебувати під кутом одна до одної. Це і є модель нашого Всесвіту за Х'ю Еверетом. Поки що зрозуміло?

– Цілком, – я кивнув. Справді, поки що все просто. Й уявити просто, коли все розжували. А от вигадати... мабуть, і справді треба мати спеціалізований теорфізичний мозок.

– Так от. Можна піднятись над своєю ниточкою, і якщо пощастить при цьому не влипнути в якусь іншу, то ковзнути над тією ниткою... скажімо, назад. Можна і вперед, але складніше.

– Все ще зрозуміло. А далі?

– Далі? – Ігор зітхнув. – О, далі найцікавіше. Далі можна спробувати втрутитись.

– Вбити власного дідуся? – посміхнувся я. – Наскільки я розумію, у еверетівській моделі це призведе до появи нової нитки, а стара лишиться такою, як і була? Ніяких метеликів, що впливають на вибори президента, – ну, ви зрозуміли, про що?

– Про Бредбері, – кивнув Ігор. – Як же, як же. Читаймо ще. І Бредбері, і взагалі. І висновки ви робите цілком вірні. Але...

Він зробив паузу і раптом нахилився до мене ближче.

– Але знаєте що? Еверет не врахував того, що нитки скручено у мотузку. Туго-туго скручено. Й сусідні нитки не дають нашій рідній обірватися, а щойно створеній – дуже відхилитися від нашої. І тоді новостворена нами нитка...

– Нами? Чи вами?

Ігор затнувся.

– Про це перегадом, – ухильно відповів по деякій паузі.
– Зараз про нитку. Так от, новостворений потік реальності починає впливати на первинну нитку. Не дуже, але впливати. Відхиляти її убік. Або вгору. Або вниз. Залежно від того, з якого боку створена нитка вплелася у мотузку. Ви розумієте, що це означає?

– Що ми таки вплинули на основний потік реальності? Незважаючи на всю еверетику?

– Саме так! – він посміхнувся. – Бідолаха Х'ю крутиться у труні. Хоча, вибачаюсь, тут, у вас, він ще, здається, живий. Значить, крутитиметься.

Нагодився офіціант, так само меланхолійно поставив на столик чашку з кавою. Ложечки тут у серветки не загортали, й замість цукорниці з дозатором на блюдечку лежало дві трубочки цукру. Я висипав одну.

Кришталіки розштовхували один одного, намагаючись якнайшвидше втопитися у брунатній рідині. Мабуть, такий самий вигляд мав би розріз еверетівської мотузки часу у той момент, коли якийсь негідник, на кшталт Ігоря, намагається

втрутитись.

– Але! – Ігор застережно підняв ложечку догори. – Самі розумієте, що зміна має бути дуже незначною. Якщо зробити істотну – новостворена нитка таки розсуне сусідів й піде своїм шляхом, а первинна – своїм. Майже не зміненим. Саме це явище й назвали інерційністю часу. Бо якщо пхнути ледь-ледь – все повернеться майже на своє місце, а якщо сильно – то самого відкине на щойно створену лінію. Все ще цікаво?

– Дуже, – чесно відповів я. – І з якого ж ви року?

– Не так вже й далеко, – знову почав огинатися він. – Бо якщо далеко – то виникає купа бар'єрів – мовний, психологічний, культурний. Якби я був років на триста молодший – ми просто не зовсім розуміли б один одного. І навіть якщо на двісті.

Він знов посміхнувся.

– Гадаю, можна вважати, що я відповів.

– Справді.

Я замислився. В голові крутилася ціла буря запитань. Хотілося вивалити усі одразу, але вихопилося лише стандартне, й, між нами кажучи, не дуже розумне. Так питають товариша після відпустки десь у єгиптах.

– І як там у вас?

– По-різному, – здвигнув плечем Ігор. – У чомусь краще, в чомусь гірше. Багато в чому так само. Так само третину життя проводимо в ліжку, а половину від того часу, що залишається, намагаємось когось у те ліжко затягти.

Я не одразу зрозумів, що це жарт.

– Так само починаємо ранок з кави, – він побовтав свою у чашці, ковтнув. Скривився, продовжив. – Часом такої ж на смак.

Відставив чашку й кривитися теж перестав.

– Але нумо краще до справи, бо часу не так уже й багато. Якщо ви погодитеся, часу буде трохи більше.

– Нумо, – охоче погодився, бо цікавість аж розпирала – «що ж воно за справа у них до мене?». Була навіть більшою за цікавість «як воно там у них?». – Нащо ви мені все це розповіли? На що я маю погодитися?

– О, – він посерйознішав. – Як уже було сказано – на роботу. У далеких краях, без можливості повернення. І з великою ймовірністю загинути.

– Непогані перспективи, – я теж спробував посміхнутися, але, мабуть, вийшло не дуже рівно, і я повернув губи на місце. – А як з винагородою?

– А ніяк, – Ігор поставив спорожнілу чашку на стіл і демонстративно розвів руками – наче рибалка у традиційному жесті.

– Ще краще, – все-таки посміхнувся я, цього разу широкіше. Ну хто ж так вербує? Треба було спочатку...

– Якщо, звісно, не вважати за нагороду можливість прожити ще кілька десятків років. Не стовідсоткова ймовірність – я ж казав, що є шанси загинути? – але чимала.

– А якщо ні?

– А якщо ні – то ні, – повторив він фразу вуйка з анекдота «якщо загину – прошу вважати мене комуністом», і, поки я думав, чи дожив цей анекдот до їхніх часів, а чи це випадковість, Ігор добив:

– А якщо ні – то загинете тут від машини. Сьогодні-завтра. Максимум – післязавтра. Ну, може, як будете дуже обмеженим – то через пару днів. Але це невідворотно, бо час, знаєте... до речі, ви звернули увагу, що на ремені хлопця за сусіднім столиком бляха у вигляді «форда» моделі «Т»?

Мабуть, я трохи зблід, або очі розширилися, бо Ігор замавав руками.

– Не хвилюйтесь, того хлопця я контролюю. Про всяк випадок. Але я не бог, – він знову розвів руками, цього разу вибачливо, зовсім не схоже на попередній жест. – Не всемогутній. Від усього захистити не зможу.

Я обернувся, наче видивляючись меланхолійного офіціанта, але крутонув голову трохи далі й ковзнув поглядом у бік хлопця. Такий собі хлопець. Не сказати, щоб миршавий, але й не Шварценеггер. Пика неголена й щетина біло-руда. Вигляд задумливий, й погляд як у вагітної жінки – вони, знаєте, не перед собою дивляться, а наче всередину – як там дитинка? Й прислухаються. І хлопець ніби прислухався, ліниво піддячи каву.

На ремені й справді була пряжка зі стародавнім фордиком. Колись, у підлітковому віці, я теж мав таку, але у військкоматі на медкомісії вкрали. Натовп великий, усі чужі, а

джинси з поясом – це тоді було ой як круто.

Давно це було.

– Чому я? – запитав я, знову вихопивши з вихору запитань якнайневдаліше.

– Не лише ви, – запевнив Ігор. – І не лише з вашого часу. Чому?..

Він замислено потер чоло.

– Щоб не дуже штовхнути ниточку. Вихопимо якусь важливу персону – створимо нову лінію часу, самі опинимося на ній, будемо міняти-міняти – а наша, первинна, тих змін не отримає. Вихопимо молодика – а він, гад, мав зачати дитину, яка мала народити ще одну, а та, своєю чергою, мала стати батьком генія або просто відомої особи. Або народити ще когось. Або наступити на ногу майбутньому президенту. Не країни – а фірми, але й цього достатньо. Доведеться вихоплювати таких, що й так мають загинути.

Було трохи дивно чути «має загинути» про себе. Дивно, але чомусь зовсім не лячно, ніби розмова йшла про якусь геть незнайому людину, на яку мені чхати.

– Крім того, бажано, щоб не було дружини й дітей, близьких родичів, друзів, тісних стосунків із колегами, з сусідами... взагалі ні з ким. Бо хтозна, як зміниться їхня реакція на вашу смерть, якщо вона станеться на день або два пізніше. Й хтозна, як на це відреагує нитка – я про нитку часу говорю.

– Зрозумів.

Все, що він казав, було так логічно, але... ну, не те щоб не вірилося. Скоріш, у голові не вкладалося.

— Крім того, нам потрібні люди, які мають хоча б деякі корисні навички у тій справі, яку заплановано перевірити. Бажано, звісно, не деякі, а багато, але доводиться брати те, що є. Самі розумієте, з урахуванням всіх обставин кандидатів не так уже й багато.

— І я — один з них?

Ігор кивнув.

— Не так щоб єдиний, — негайно опустив він мою самооцінку, що підвела була голову. — Цінний, але в розумних межах. Так що, як раптом скажете «ні» — я подякую, що погодилися приділити часу, та й піду собі.

— Логічно, логічно... — запитань у голові, однак, не меншало. Я знову вихопив з їхньої круговерті перше-ліпше. Здається, нарешті, вдале. Конкретне.

Спитав.

І от якраз на нього Ігор і не відповів.

— Ні, — твердо сказав він. — Що за справа — ви визнаєте, лише коли вже не будете належати цій нитці часу. Чому? Теж не можу зараз сказати.

Він знов посміхнувся й витяг із кишені півсотню однією купюрою. Я чомусь вирішив, що вона має бути новенькою, блискучою, аж хрусткою — але ні. Пом'ята й навіть трохи надірвана.

Офіціант миттю опинився поруч, ніби кілька хвилин тому

й не повзав равликом поміж столами.

Ігор встав. Я ні.

– Ну, – сказав він. – Будемо прощатися? Чи все-таки? До речі, чи не бажаєте озирнутися?

Чесно скажу, я люблю повагатися. Маю такий недолік. Якщо рішення має два варіанти – скажімо, йти за Ігорем або не йти – то я буду думати, аж поки, мабуть, таки не потраплю під машину. Якщо, звісно, його слова все-таки правда. Якщо варіантів багато – я відлущу більшість, аж поки їх не залишиться два, й після цього таки застрягну. У фразі «чи не бажаєте озирнутися» варіантів теж начебто два – озиратися або ні, але чомусь у цьому випадку я зреагував так, ніби варіант все-таки лише один.

Вчасно.

Хлопець із фордиком не дивився у наш бік. Він дивився на сонце. Так дивився, ніби збирався забрати його з собою, кудись далеко-далеко забрати. Я не бував у тих краях, але кілька разів опинявся на самому кордоні.

Там, кажуть, темно, гаряче, тхне смолою та сіркою.

Саме туди хлопчина з фордиком і зібрався.

За квиток він мав щось великокаліберне, може, й не «магнум», але щось таке. «І де тільки ховав?..» – промайнула думка. Недоречна. Недоречна й невчасна думка, бо хлопчина якраз приставив дуло собі до лоба й почав натискати. Клацнув, піднімаючись, курок.

«Не міг, дурень, звести! Он як туго іде...» – промайнула

ще одна, ще недоречніша. Ну яке мені діло, туго йому чи ні...

Люфу було скеровано так, що якби голова хлопця була прозора, я міг би зазирнути у дуло.

– Агов! – гукнув я, сам не знаючи, для чого. – Хлопче! Повернись трохи вбік, бо забризкаєш!

Самогубця здригнувся й наче прокинувся. Рвучко опустив руку, зиркнув туди-сюди, невловимим рухом пхнув револьвер під куртку – он, значить, де він ховався.

Передумав.

Буває.

А що ж ви хочете. Війна триває не перший рік, багато хто не витримує і хоче вийти з неї бодай куди-небудь. Дякувати тій же війні, інструментів для такого способу втечі вдосталь. Ціна на АКС вже за двісті доларів впала й зупинятися не збирається.

Так що буває.

Люди навколо... таке враження, ніби ніхто й не помітив. Та й справді – кругом було на що подивитися, а хлопець став якраз так, що проти сонця й не видно.

Я озирнувся на Ігоря, той стенив плечима – мовляв, я ж попереджав.

– Згоден, – я рішуче вилив у горлянку залишки кави. – Ведіть.

– Пішли, – охоче погодився Ігор й негайно піднявся.

– Що, отак просто? – в мені знову прокинулась недовір-

ливість. – Отак одразу? Не треба ані угоди кров'ю підписувати, ані тиждень поститися, ані курс підготовки проходити?

– Та воно б і бажано, – чи то насміхаючись, а чи й справді серйозно промовив мій провідник й одразу уточнив. – Я про курс підготовки, звичайно, а не про угоди з постами. Але кожна хвилина тут для вас смертельно небезпечна. А зараз і для мене, бо автомобіль, знаєте, це вам не цеглина на голову. Це така штука, що може й сторонніх зачепити.

Я старанно запхав недовірливість якнайдалі й рушив слідом.

Ні, звичайно, до кінця вона не замовкла. Вона у мене ніколи не замовкає. Зроду такий, і комуністична пропаганда у піонерському віці – мовляв, людина людині друг, товариш і брат – не змогла її витравити. Трохи попсувала, атож – бо дивно було спостерігати, як друзі, товариші й брати один одному підлянки роблять, морди б'ють та нах посиляють. Класу до третього мав з цього приводу когнітивний дисонанс, як значно пізніше обізвали таке явище психологи. Потім забив на всю пропаганду, і вже у комсомольському віці на плакати позирав з посмішкою, а коли доводилося кричати гасла – подумки додавав закінчення.

«Хай живе Велика Радянська Соціалістична Революція!.. чорти б її мордували».

Або якимось так. Якщо мова про якогось із вождів – то, звичай, додаток був фізіологічного напрямку.

Початок дев'яностих остаточно витравив рештки піо-

нерського виховання, а недовірливості потрапив, так що зараз я б навіть святому Петру не повірив, якби він люб'язно розчинив переді мною двері відомо куди. Обов'язково або гранату спершу пожбував би, або хоча б придивився з-за рогу, якщо немає гранати.

На щастя, цей шлях навряд чи колись переді мною розкриється. Що ж до альтернативного – то, сподіваюсь все-таки, що кожному дається по вірі його, й через певний термін на мене чекає повне й безболісне небуття.

Хоча, звісно, й тут сумніваюся. Не довіряю на сто відсотків ані натхненним пропагандистам життя після смерті, ані так само твердим переконанням гниття після того ж самого.

Отож, коли Ігор рушив вперед, я прилаштувався за спиною. Готовий як до того, що все, ним сказане – щира правда, й десь у лісі заховано Машину Часу з механічним лічильником днів, місяців, років і тисячоліть, а також важелями, оздобленими слоною кісткою; так і до інших варіантів.

Наприклад, що Ігор розвернеться, покаже рукою на кущі й заірже дурнуватو: он, мовляв, там прихована камера, я вас вітаю, з вас посміялися.

Або на глухій безплідній стежці з кущів вийдуть ще троє і скажуть...

– Стоп! – сказав я несподівано сам для себе, й слід віддати належне, Ігор зупинився, як наче гальма спрацювали. Навіть черевика на землю не опустив – так і залишився стояти однією нігою, ніби лелека в холодному озері.

– Прошу? – постоявши так з секунду, Ігор таки опустив ногу й розвернувся до мене.

– Мені треба додому, – пояснив я. – І потім ще в одне місце.

– Навіщо? – Ігор підняв ліву брову. – Якісь справи? Чи мають вони хоч якесь значення? Ви сюди не повернетесь. Якщо комусь винні гроші – то нехай кредитор згадує вас незлим тихим словом, бо він би їх у будь-якому випадку не отримав. Якщо винні вам, то вони теж вам не знадобляться. Кохана? Для неї ви теж повинні були зникнути ще учора вранці.

– Кішка, – пояснив я. – У мене кішка лишилася. Їй же не поясниш, коли я мав зникнути.

Якусь мить Ігор дивився на мене з дивним виразом на обличчі – чи то як на рідкісного придурка, чи то навпаки, з повагою. Потім знизав плечима.

– Що ж, – він знову розвернувся у бік кафешки. – Я зачекаю. Скільки вам часу потрібно?

– Якщо все нормально – то зо три години. Якщо раптом щось піде не так...

Ігор ще раз ворухнув лівим плечем. Подумав. Звів очі до неба, як наче порахував щось.

– Що ж... – пробурмотів наче сам до себе, потім все-таки пояснив:

– Вікно вмикається періодично. До наступного увімкнення чотири години, а місце появи прецесує, цебто... е-е-е... рухається. Не по прямій, а...

– Я знаю, що таке прецесія, – мені стало трохи образливо, але Ігор вдав, що цього не помітив.

– Чудово, – сказав він нейтральним тоном. – Отже, маємо чотири години. Посиджу десь тут. Не встигнете – дзвоніть... якщо зможете вижити.

– Гаразд, – непривітно буркнув я (а хто зрадів би від такого напуття?) і швидким кроком рушив туди, звідки прийшов.

Звідки йшов, маючи за основний варіант взяти Ігоря за барки, стусонувати об дерево й витрусити з нього правду.

Розділ 3

Чорно-біла кицька Томка

Чоловік – агресивна істота. Боротися з цим можна, а от побороти навряд чи. І змагальна. Міряємось ми, чоловіки, всім, що можна розігнати до якоїсь швидкості, підняти над головою, начепити на руку, покласти в кишеню і навіть дістати зі штанів. А що вже фізичною силою та бойовими навичками – то це у нас просто в крові.

І тоді, і згодом я багато разів прикидав – чи вийшло б у мене постукати Ігорем об дерево, а чи ні? Хтозна, хтозна...

Бачив я, як він рухається, той Ігор – наче й недбало ноги переставляє, однак ходу має котячу. Навмисне не скрадається, але ноги ставить м'яко й водночас впевнено. Ані спіткнеться, ані зачепиться. Та й завмер, коли я гукнув «Стоп!», завмер, ніби довго й наполегливо тренувався. Не стопатись, звісно, а взагалі будь-що робити по команді, не замислюючись. Якщо «Стоп!» – зупинитись, якщо «Лягай!» – упасти, якщо «Вогонь!» – натиснути спусковий гачок, чи що там у них замість спускових гачків – ментальне управління чи ще якась футуристична зараза?..

Так що хтозна, чи поталанило б мені постукати Ігорем об дерево, а чи навпаки, довелось би міряти його твердість власною головою.

Я вже на дев'яносто відсотків був певен, що Ігор не бреше, й стирчати мені тут, у році дві тисячі шістнадцятому від НХ, лишилось кілька годин, й по ідеї, мав би надихатися перед смертю, надивитися на осоружні автомобілі, ковтнути бензинового чаду, послухати безупинний гамір... але ні. Думав про всякі дурниці.

Не смійтеся. Кажуть, зеки, коли виходять після довгого терміну, теж ностальгічно озираються через плече. Й з відряджень у дикі краї, де малярія, сонце та СНІД, а також брунатнопикі чорнобороді аборигени, такі люб'язні вдень на базарі й такі злі в темряві, та ще й з РПГ на плечі – так от, навіть звідти люди теж повертаються з певним смутком в очах. Звикають. І навіть коли я зав'язав, нарешті, з дурницями, то дурниці ще довго снилися, і це, я вам скажу, не кошмари були.

Точніше, не лише кошмари.

Зараз мені хотілося запам'ятати усе навколо, схопити, взяти з собою – але думалося про всяку дурню. От коли вирушимо, тоді, мабуть...

Виключно з цією метою я вийшов на зупинку раніше й пройшовся манівцями, через провулочок поміж гаражами. Такий вузький та зигзагоподібний, що його з траси й не видно. Лише ті знають, хто тут живе, та й то, мабуть, не всі. Ну ще, може, дільничний інспектор...

Думка про інспектора не з печі впала, й не просто так промайнула. З-за рогу останнього гаража стирчала корма УАЗи-

ка, та не простого, а з ґратками на задньому віконці. Й при-терто його було аж до самого гаража, так, щоб з боку моєї хатки важкувато було б побачити, а от пасажирові УАЗика – навпаки. Особливо, якщо він мав бінокль... а він мав. І по-глядав не куди-небудь, а якраз у бік моєї оселі.

Шофер не поглядав, але й не вийшов з машини по цигарки, не стовбичив поруч і навіть не куняв на рулі, а гортав щось маленьке. Формату не «Плейбоя», а, скоріше, блокнотика з орієнтуваннями.

Й коли вже їх на планшети переведуть...

Одразу ж по цій, прямо скажемо, не найрозумнішій думці, слідом ляпнула ще одна, вже актуальніша – оперативники були на машині, що, у разі довіри Ігоровим словам, автоматично підвищує небезпеку вдвічі. Або й втричі. Або й вдесятеро, бо як тут поміряєш?

Отакі зигзаги долі.

Я негайно здав назад, за ріг. Цей закуток поміж гаражами активно використовувався. Дурнуватий голова місцевої влади посварився із комунальниками, в результаті контейнери для сміття з вулиць зникли. Негайно після цього в місцевій підтирачці з'явилась стаття про тверду хазяйську руку. От, мовляв, йдеш вулицею – а вона чиста! Не те, що у центрі міста. А все чому? Бо Хазяїн!

Паскуда він, а не хазяїн, я вам скажу.

На сайті тієї підтирачки спочатку коменти терли, а потім взагалі закрили можливість коментувати.

А може, не такий вже й дурнуватий. Бо замість контейнерів вулицями почала їздити машина, і раз на тиждень забирати виставлене сміття. За гроші, й здогадайтесь, чия фірма отримала підряд на цю роботу?

Якось, забрівши до місцевого ЖЕКу, я запитав – а їм ця новація як, на краще? А звісно ж! – відповіли мені. – Раніше ми вивозили стільки-то кубометрів сміття на тиждень, а зараз – удвічі менше! Це ж яка економія!

Я покивав, а потім порадив зайти у ліс і подивитися на ту економію. Місцеві жителі розподіляли її лісом кластерно – цебто, хтось один, не дочекавшись машини, виносив тижневу дозу у ліс, а сусіди, бачачи таку справу, теж брали участь. На те ж саме місце. За місяць виростала чимала купа. Лісники негайно переробили таблички «Бережіть ліс від пожежі!» на «...від сміття!», але це від пожеж не допомагало, а від сміття й поготів.

Єдиний, хто зрадів тим реформам, – місцеві собаки. Під те, щоб у контейнери лазити, собачі лапи не дуже заточені, а от розірвати мішок, що лежить на асфальті – то залюбки. Кмітливі мешканці почали чіпляти мішки на дерева, й ті плоди зріли, бувало, по кілька днів.

Не вулиця, а краса!

Отож і мій закуток використали для цієї ж мети. Хтось почав, а сусіди продовжили. А п'янички та наркомани вирішили, що лайно носити додому не обов'язково, краще його просто тут залишити.

Ну й назалишали, аж очі ріже!

Не надихало це місце на жодні роздуми, хотілося залишити його якомога скоріш. Це мені як наче підказка була, а я, дурень, не скористався. Не залишив.

Брязнули дверцята, й за рогом почулися впевнені кроки. П'янички та наркомани так не ходять. Так ходить людина, яка твердо знає, що за порушення громадського порядку у вигляді справляння малої потреби на вулиці їй нічого не буде.

Бо хто встереже сторожів?

Оперативник вийшов з-за рогу вже із наполовину розстебнутим zipером.

Лише це, мабуть, мене і порятувало. Замість того, щоб вихопити з кобури пістолет, він почав застібатись. Більш того, з якогось дива ступив крок уперед, так, що напарник у машині не міг його бачити.

Що ж, вибач, чоловіче. Я знаю, що ти не винен, але моє життя для мене важливіше за твою роботу.

Я вдарив гуманно – не по голові, а боковим краєм ступні у сплетіння. Дядько коротко хакнув і хотів впасти назад, але передумав, скрутився в бублик, і вже у такому вигляді ліг якраз на те місце, де стояв.

Пощастило. Не побачив його напарник. Вже й не побачить.

Я схопив копа попід руки й відтяг трохи далі у закуток. Дядько ледь ворухився й похрипував. Нічого страшного.

Якщо серце не хворе, то за десять хвилин оговтається. Але пістолета, ще раз вибач, я заберу.

І кайданки теж. Нащо тобі, дядьку, тепер кайданки? Й блокнотика з орієнтуванням, якщо ти не полінувався записати або й роздруківку туди запхав. І ксиву теж. А от ручку залишу. Вона тобі знадобиться. Знаєш, скільки будеш тепер відписуватись?

Дядько, мабуть, знав, бо поки я його кантував, обшукуючи, то болісно мукав, ніби сказати щось намагався, а коли, нарешті, покинув – то дивився на мене з такою мукою в очах, що хоч добивай.

А от цього не робитиму. Нащо? Він же мені не ворог. Він чесно ловить убивцю.

Було б непогано розпитати, як це вони так швидко на мене вийшли, але, в принципі, й так все ясно, а подробиці малоцікаві. Яка різниця, хто саме з сусідів здав? Чи один хтось, чи декілька? Все одно мені з ними більше не вітатися, доброго здоров'ячка не бажати, за погоду не теревенити.

Якщо навіть я й повернусь, то дуууууже нескоро. У будь-якому із варіантів.

– Миколо, ну ти там скоро? – почулося з-за рогу. – Бо щось і мені захотілося.

У напівпримружених очах полоняника щось промайнуло – чи то надія, чи то навпаки, страх за напарника. Я зиркнув на ріг й знову стрибнув очима на Миколу.

– Не... – видихнув він крізь біль.

Молодець. Швидко оговтався. Поважаю. Велику силу волі треба мати, щоб задихаючись, хапаючи ротом повітря, крізь темряву в очах й напівпритомний стан пробувати щось сказати. Що ти, дядьку, від мене хочеш? Не стріляти? Та звісно, ж не буду.

– Не... будь... дурнем... зда... вай... ся.

Ще більш молодець. Не проситься, а робить свою роботу. Навіть під дулом пістолета.

Про всяк випадок я пересмикнув замок. Не ривком, як належить, а обережно, притримуючи обома пальцями, щоб не дуже голосно клацало.

З пістолета вилетів і, радісно крутнувшись у повітрі, полетів на стежку тьмяно-блискучий зеленуватий набій.

Ого.

У міліціонера в очах з'явилося щось нове – тоскне й невеселе. Але не розпачливе. Такий проситись не буде.

Серйозний дядько. Навіть перевіряльників не боїться, патрон у дулі тягає. Й, мабуть, готовий використати, й зовсім не для того, щоб пальнути у небо. Там і без нього багато дірок. Навіть озонові, буває, трапляються.

– Миколо! – почулося з-за рогу, вже іншим тоном. – З тобою там все гаразд?

Й дверцята брязнули.

Я підхопився назустріч, і тут полоняник примудрився ще трохи збільшити мою до нього повагу – смикнувся й спробував підбити мене ногою.

Значить, не за себе злякався. За напарника.

Молодець.

Але, звісно, нічого з цього діла не вийшло. Не може людина через півхвилини опісля копняка у сплетіння легко вимахувати ногами.

Я легко відбив ногу й ступив крок до рогу. Зустрічати.

Зустрів.

Чолов'яга, що я бачив його за кермом, був трохи стривожений, а тому руку мав не на гультфику, а на кобурі. Більш того, навіть розстебнути її встиг. Але не більше.

А от якби оперативку носив, а не старий-добрий уставний радянський зразок – може б, і встиг якось вихопити.

– Ані руш, – неголосно сказав я, ворухнувши люфою.

Слід віддати належне – і цей теж не впав у паніку, не розгубився, тікати не кинувся.

– Гаразд, – кивнув він і з жалем в очах прибрав руку з кобури. – Як там Микола? Дозволиш йому допомогти?

Теж молодець.

– В порядку. Трохи забився. Жити буде, не скалічений. Допомоги не потребує.

– Дай я хоч погляну.

Я на мить завагався, й дядько рішуче зробив півкроку вперед.

– Стій, – так само неголосно сказав я. – Ще рух – стрілятиму. Миколо, скажи товаришу, що ти в порядку.

– Я... – видушив той. – Гаразд.

Другий міліціонер кивнув й підходити ближче не пробував. Натомість пустив у хід язика.

– Чоловіче, – яюсь по-доброму, по-товариському навіть, почав він. – Ну що ти робиш? Все одно ж піймають. Здайся, напишемо тобі явку... цигарку будеш?

Він мало не ковзнув недбалим рухом у нагрудну кишеню, потім удав, ніби схаменувся, й прокоментував:

– Я зараз цигарки дістану, добре? Повільно розстібую, дістаю...

З кишені й справді показалася сигаретна пачка – щось вітчизняне, з синім колом біля назви. Міліціонер стукнув пачкою об долоню, з отвору висунулося одразу дві сигарети. Без фільтру? Дивно. А пачка наче пристойна, не з дешевих, і фольга визирає...

Він схопив одну, перекинув – виявилось, що фільтр таки є, просто дядько чи то пачку догори дригом відкрив, чи то...

– Стій! – вже голосніше сказав я. – До стіни. Долоні на стіну. Й замовкни. Ще слово – й стрілятиму.

Дядько знизав плечима й слухняно підпер сіру гаражну стіну. Надійно підпер. Вона б і так протягом найближчих десяти років не впала, але з такою підпоркою – то й століття б простояла. Дуже надійний дядько.

Я ковзнув йому за спину й щосили загатив руків'ям трохи нижче маківки.

Вийшло так, як і задумав – череп витримав, дядько ні. Не впав – але акуратно сповз по стіні. Мовчки.

Такого удару навіть супермен не витримав би. Навіть тренований. Навіть досвідчений. Навіть ветеран, який не лінується цигарки в пачці перекидати фільтром донизу.

Знаю я, де випрацьовується така звичка. В яких широтах та у яких умовах. Там, де взимку тепло, а влітку жарко, води мало, а ту, яка є, краще в рота не брати. Й взагалі, тягнути до рота будь-що – дуже небажано, бо дизентерія. Й цілуватись не варто – ані з вождем, чи то пак, польовим командиром, ані з красунькою, якою ввічливі тубільці пригощають шановного гостя. Або присипляють цього ж таки гостя пильністю.

Був, звісно, шанс, що насправді дядько перекидав цигарки з якоїсь іншої причини, але не в моєму стані ризикувати.

Цей також мав пістолет у кобурі – у солідній радянській закритій кобурі, але, крім «макарова», ще носив крихітний «зауер» в оперативці під пахвою. Крихітний, звісно, як на його або на мою ручку; а от для людини нормальної статури – якраз те, що треба. А для дівчини, то міг би й завеликим виявитись.

У будь-якому випадку дірка з нього була б не менш болючою, аніж із «макарова». Або й неболючою зовсім – бо, кажуть, якщо влучає у голову, то свідомість гасне швидше, аніж больовий сигнал досягає командного центру, чи як він там у нас зветься.

Крихітний пістолетик, та злий. І абсолютно неуставний, незаконний, несанкціонований, і так далі.

Будь-який конспіролог на моєму місці нехайно придумав

би гарну версію – що полювання йде персонально на мене. Що клятий Ігор – де він, гад, взявся на мою голову? – це лише одна з ниточок, за які мене смикають, або з важільців, якими мене натискають. Що ці двоє поліцейських, принаймні один з яких ветеран, що побував у гарячих точках, причому гарячих у всіх розуміннях – від клімату до військово-політичної обстановки – так от, що вони теж підставні. Й комбінація з автомобілями підставна, й оті троє придурків учора ввечері теж, просто керівники операції трохи не розраховали, й ситуація вийшла з-під контролю.

І знаєте що? Цілком може бути.

Але може й не бути.

Цілком може статися, що Ігор псих і втягнув мене лише у свої хворобливі фантазії, а не щось істотніше. Що вчорашня ситуація – малоімовірний, але все-таки лише збіг, бо таких розборок «у нас на районі» кожен вечір по кілька штук. Що копи справжні, просто непогані професіонали, а що принаймні один з них ветеран – ну так розвелось нас, ветеранів... Цікаві часи настали, по ветеранство далеко не треба їхати. Неподалік його роздають, одразу в двох областях. Не те що в старі добрі часи, коли голова Верховної ради змушений був летіти у Боснію, нагороди миротворцям роздати – всього лишень щоби ксиву отримати.

Учасник бойових дій, ага. Теж ветеран. По-своєму.

Малувато інформації для аналізу, ох, малувато.

Спитати б...

«Ветерана» певний час ні про що не питаєш, а Микола заляк й лише похмуро зиркав то на мене, то в бік напарника.

Можна й спитати. Якщо правильно питати, а також мати час та натхнення, то відповість. На будь-які запитання. Причому ствердно. Навіть якщо запитати, чи не він, бува, завалив у дві тисячі першому ті два хмарочоси.

Одна проблема – перевірити його відповіді немає жодної можливості. Ані найменшої. А тому користі мені з його відповідей теж не буде.

Я визирнув із-за рогу. Біля машини жодного руху не спостерігалось, лише потріскувала радіостанція. Хай потріскує. Поки кнопочку «Т» не натиснеш, біля неї можна хоч «Енеїду» декламувати – ніхто з того боку не чутиме. Якщо, звісно, ця модель не має режиму... ану, ану...

Не має. Ну й добре. А то б довелося розбити.

Мобілі! А, чорт...

Поки я повернувся за ріг, перший міліціонер вже наполовину витяг мобілу. Побачивши мене, негайно пхнув назад і скрутився – мабуть, вирішив, що зараз йому ще дістанеться.

Помилився.

Я схопив дядька за плече, смикнув назад, витяг мобілу й щосили пожбурих об гараж. Об нього періодично били пляшки; інколи склянки, час від часу жбурляли шприці, наче дартси. Колись приклали когось головою – самого дійства я не бачив, але слід на стіні був дуже вже характерний. А те-

пер от дісталояся бідолашній споруді й мобілою.

Таким дорогим предметом, мабуть, ще жодного разу не діставалояся.

«Ветеран» і тут відзначився – мав дві мобіли. Але то вже не така рідкість, як два пістолети.

А далі що?

Я потер підборіддя. Мабуть, в очах щось промайнуло, бо притомний міліціонер затурбувався – ворухнувся, підтягуючи ноги, та й вираз на обличчі змінився...

Ні, мочити не варто. Хлопці просто роблять свою роботу й непогано роблять. Трохи схибили, але з ким не буває.

Я присів поруч.

– Ну, – сказав. – Розповідай, де ще засідки.

Той помовчав, і я ворухнув пістолетом. Допомогло.

– Одна в хаті, – неохоче видав полоняник. – І ще одна в сусідів, через паркан.

Це могла бути правда, але могла бути й брехня. Могла бути напівправда, й насправді засідок чотири; а могла бути правда на дві третини, і не згадав він лише ще одну засідку. Це могло навіть бути правдою на одну десяту, й насправді у кожній хаті міг сидіти снайпер, а в будинку навпроти міг бути розгорнутий оперативний штаб. Це могло бути що завгодно, і дурнем би я був, якби справді поперся перевіряти.

Не попрусь.

Я коротко замахнувся і дав по голові й цьому. Він смикнувся й сам собі нашкодив – удар прийшовся навскоси, й

свідомість не відлетіла. Натомість в очах з'явилося – ви не повірите! – справжнє, серйозне таке полегшення!

Дядько зрозумів, що вбивати його не будуть.

Я посміхнувся й додав. Цього разу вийшло значно краще. Цебто, для мене краще, а для полонянника гірше. Але в будь-якому випадку тимчасова безтямність краща за остаточну. Навіть якщо супроводжується мозкотрусом якогось там ступеня.

Але як же мені дістатися цілі?

Я шаснув до машини й обережно – не вистачало ще справдити Ігореве пророцтво самотійно! – дуже обережно, нічого не зачепивши, витяг з улововини поміж сидіннями бінокль. Непоганий, до речі. Не «Карл Цейс», а звичайний арсеналівський, та все одно непоганий. Не театральна іграшка.

Хлопці вдало обрали місце – хатка моя була як на долоні. Цвіли й колихалися на вітру схожі на великих джмелів чорнобривці, кивали п'ятачками декоративні соняхи. Ворушилося листя на вишнях, а на колоноподібній яблуньці, що я посадив минулого року, зрів перший урожай. Хай навіть у вигляді одного-єдиного яблучка, але це було моє яблуко.

Шкода, скуштувати не зможу.

Понад клумбою розлігся стовбур аличі. Стареньке вже було дерево, але рости б їй і рости, аж раптом цієї весни засохла. Хтозна, чого. Спиляв, аби не стовбичила, й ціле літо довго поливав пеньок – аж раптом вилізе із коріння новий пагінець? Не виліз. Значить, не завжди вилазить. Що ж, і люди

не завжди повертаються з довгих мандрівок. А інколи їдуть і знають, що повернутися вже не зможуть.

Зі мною, щоправда, такого жодного разу ще не було. Завжди їхав – і вірив, що повернуся. Що пройдуся вишневим садом, квітами помилуюсь, хрущів послухаю, в гамаці поваляюся, а на пузі розляжеться кішка й неголосно муркотітиме.

Й алича згодилася би. Навіть повалена. На фруктових деревах шашлик кращий виходить. Поринула би в небо сивим пахучим димком, розвіялася дрібним попелом, осіла б дощами й відродилася. Може, не в нас і не аличею, може, баобабом у савані, може, водоростями у Карибському морі, але відродилася би.

Та не горіти вже їй у мангалі. Так, мабуть, і зогніє під дощами-снігами, припаде листям-пилом і врешті-решт опиниться під землею. Не заслужила вона на таке поховання, але тут я нічого вже не вдію.

Але поки що на поваленій аличі сиділа моя кішка й мирно вмивалася, забувши навіть озиратися час від часу – чи заліз у двір чужий пес або кіт.

Звикла, що я завжди поруч і завжди допоможу.

Хто б оце мені допоміг...

На цій думці мене раптом аж перехнябило, як крутосильний трактор на пагорбі. Такий, знаєте, що в нього колеса піднімаються-опускаються, а кабіна все одно горизонтальна. Їде він схилом, плуга тягне, одне колесо в тракториста вище голови, друге нижче пояса, а він сидить і посміхається.

Насправді, звісно, не так. Це конструктори гадали, що трактористи будуть так їздити, й встановили обмеження – мовляв, схил має бути лише до стількох-то градусів. Тоді й кабіна горизонтально висітиме, й трактор не перекинеться.

Але ж не знали вони бравих сільських трактористів. «Геть обмеження!» сказали вони й почали один перед одним рекорди ставити. Той десятиградусний пагорб зорав, а цей – дванадцяти. Наступного року цей видерся на чотирнадцять, а той, щоб одразу рекорд поставити, підкорив двадцятку. Наступного року гонитва скінчилася – один таки перекинувся, а другий сказав «...ав я таку роботу!» й подався у місто.

Ех, чому я свого часу так не сказав про роботу!..

Так от, опісля того, як мене перехнябило, я знову поліз до машини, витяг аптечку, знайшов у ній пляшечку нашатирю й тицьнув під ніс. Не собі, ясна річ. А тому самому дядькові, якого так старанно перед тим приводив у непритомний стан.

Допомогло.

Піддослідний очима моргнув, носом крутнув, мордою чхнув. Але не сказав ані слова. Мовляв, тобі треба – ти й кажи.

І я сказав. Пояснив, докладно пояснив, що я від нього хочу і як це краще виконувати. Навів аргументи, причому один з них навів у буквальному сенсі – просто в лоба.

Дядько зачудувався, тоскно поглянув у бік машини, але заперечувати не став. Встав, похитався трохи, сплюнув. Взяв у руки портативну рацію, натис кнопку. Вирушив. А я витяг навушник радіостанції й почав слухати.

– Третій, третій... – забурмотіло в мене у вусі. – Ти куди? Миколо, ти що, здурів? Прийом.

– Сам ти, перший, здурів, – ліниво відгукнувся навушник голосом мого полоняника. – Дивись, не пальни з переляку, прийом.

– Третій, ти куди? – не відчіплявся голос. Судячи з інтонацій, великим начальником невідомий мені «перший» не був. Можливо, призначили керівником засідки, але не більше. Тому навіть як і захочеться йому покомандувати, то багато не накомандує. Сьогодні він старший, завтра Микола. Сьогодні ти Миколу примусиш «струнко!» стовбичити, завтра він тебе. Й обидва це знають, тому команди «Третій, повернися на місце!» не буде. Раз іде «третій» – значить, так треба. Єдине що – поцікавитися варто, куди він поперся, й чому.

«Третьому» не завадило б і відповісти, але він мовчав, і це мені не подобалося.

– Третій, куди зібрався, хай тобі чорт! – вже геть роздратовано прогарчав навушник, й Микола, нарешті, зволив відповісти.

– В гості до тебе, – не дуже привітно гарикнув і він. – Цікаве дещо побачив.

З цими словами він якраз підійшов до мого паркану й акуратно відчинив хвірточку.

– А якщо раптом об'єкт тебе побачить? – спробував аргументувати «перший».

– Не побачить, – відмахнувся Микола.

– Ну... – рація так наче замилилась. – Дивись. Сподіваюсь, не помилишся.

Дуже хотілося заспокоїти першого й сказати, що все гаразд – не помиляється Микола, а бреше, і об'єкт якраз роздивляється весь театр у бінокль. Не театральний.

Микола пройшов крізь чагарники. Це був небезпечний момент, бо на мить він таки зник з мого поля зору, й тут могли бути нюанси. Якщо товариш йому менш дорогий, аніж я гадаю, то зараз Микола кине́ться на землю й заволає у рацію: «Він напав на засідку! Він там, у машині! Вогонь!». Товариша я, звісно, встигну пристрелити, але хіба мені з того легше буде?

Ні. Микола пройшов куші, ані на мить не замислившись над такою можливістю.

Молодець.

А от за десяток кроків стишив ходу й...

Я напружився. Перший, мабуть, теж; а сам Микола за цей час навряд чи й на секунду розслабився.

...й обережно простягнув руки до кицьки.

Та довірливо підняла мордочку – мовляв, і я рада тебе бачити. Їсти не даси, знаю, але якщо захочеш погладити, то будь ласка. Я й спинку вигну, й хвостика задеру.

Микола й справді кішку погладив, а потім взяв попід черево, посадив на руки й рушив назад.

– Миколо, ти що, здурів? – зовсім уже сторопілим голо-

сом сказав навушник. – Ти що, справді по кішку приходив? Прийом.

– Не по кішку, – задоволеним тоном відповів Микола. – А по нашійник.

– Нашійник? – вмить змінив інтонацію «перший». – А що в ньому? Прийом.

– В ньому – нічого, – насмішкувато буркнув мій посланець. А от на ньому...

– Телефон! – радісно бовкнув навушник. – Хай тобі чорт... а як ти помітив?

– І я не помітив, – повчально сказав Микола. – Я подумав.

– Ну, молодець, молодець... – інтонація «першого» була, однак, не захоплена, а скоріш, дуже заздрісна. – Хоча... хвилинку! Ми ж телефон вже знаємо! Й він не в мережі. Нащо він тобі? Чи то не той телефон?

Оце був ще один небезпечний момент, і я його (ганьба!) не продумав. Лишалось сподіватися на Миколу.

– Може, й той, – не дуже уважно відповів міліціонер. – А може, й не той. Зараз будемо розбиратись...

Останнє він сказав вже за рогом, за пару кроків від засідки – тепер вже не їхньої, а моєї. А потім звернувся й до мене.

– Ну, – сказав він похмуро. – Приніс.

– Молодець, – щиро сказав я. – Випускай в салон.

Кицька, опинившись на кріслі, здивовано нявкнула й негайно почала обнюхувати нову місцевість. Мабуть, не дуже сподобалася, бо форкнула, стала на задні лапки й тиць-

нулася мордочкою у вікно – мовляв, а вихід тут є?

Виходу поки що не було.

– До стіни, – сказав я, причинивши за собою дверцята.

Міліціонер понуро розвернувся потилицею.

– Слухай, – раптом сказав він. – Не бий. У мене й так два струси було, а тепер може й третій. Скуй кайданками, кляп устрої. А ще краще...

Він не договорив, бо я таки вдарив. А потім скував кайданками й устроїв у рота тугенько зіжмаканий кляп.

Як не дивно, зворотний шлях обійшовся без жодних пригод. Може, тому, що я завбачливо вибирав транспорт – зупинив не маршрутку, а солідний приміський автобус з не менш солідним шофером. Обидва були немолоді, статечні й рухалися неспіхом – якраз те, що треба. Єдине що – салон був набитий бабцями, й, здається, кожна мала або клунок, або возик-кравчучку, так що на вході довелося поманеврувати.

Але нічого, ми впорались.

Кажу ми – бо кицька сиділа тихо-тихенько за пазухою й лише вряди-годи висувала допитливу мордочку – а куди це ми їдемо? Але пейзаж у автобусі не мінявся, а що там було за вікном, її не дуже цікавило.

А може, справа не в транспорті. Може, справа виключно у моїй пасажирці. Може, вона щедро поділилася зі мною таємничим котячим щастям, як, буває, діляться здоров'ям коти, якщо господар відчуває себе зле. Сідає на серце, і хоч як тяжко людині дихати, однак не здіймається рука тваринку

зігнати. І добре, що не здійсмається. Бо посидить котик-коточок, помуркотить, пазурами потицяє – аж раптом відчуває чоловік або жінка, що легше стало. Що дихати можна. Що серце або взагалі не болить, або вже не так сильно. Що вставати пора.

Й не всі помічають, що коточок-лікувальничок забився в куточок й не вилазить звідти півдня, день, або й взагалі ніколи.

Це вони вміють.

Може, й Томка моя теж якось поділилася щастям. Сподіваюсь, у неї лишилося ще багато й вистачить на довге й щасливе життя – біля мисочки з молоком, дряпкою, аби кігтики не затупилися, й обов'язковим чуханням за вухами, коли виникатиме на те негайна потреба.

Сподіваюсь, там, куди я її везу, вона все це отримає.

Бо це не притулок.

У притулку я колись побував, але якщо вже про це, то слід починати здалеку.

Був у мене колись ще один кіт, і дружина була, й плани були амбіційні, але потім дещо пішло не так. А дехто – не туди. Так що лишився кіт, і прожили ми з ним довгих чотири роки, а потім і він пропав.

Не знаю, де. Грішив на собак, але нема сенсу собакам мститися. Повішав на стовпи оголошення з фотографією, де сидів мій котик на хвіртці, гордо задерши голову – красень, та й годі! Відгукніться, мовляв, хто бачив. За винагороду.

Не допомогло.

Сходив до місцевої ветеринарки – може, підібрав хтось пораненого, а може, хтось вкрав і приніс каструвати, щеплення робити, або ще там щось.

Теж виявилась не в курсі.

Наостанок зганяв у притулок – хоч і далеко він, але все ж таки був якийсь крихітний шанс.

Не реалізувався. Натомість я з притулку вийшов наче мішком прибитий.

Тяжко там.

Навіть мені, навіть при тому, що я й півгодини там не пробув, – все одно тяжко.

Ще на підході тяжко було. Бо сховалась ця установа за високим парканом, та ще й від сусідів далеко, поза старою колгоспною фермою. Ну, ви мабуть, знаєте, як на фермі смердить... так от – з-за паркану смерділо дужче.

А біля входу стояла миска, й три собаки шановного віку меланхолійно її роздивлялись. Й краї у миски були погризені.

Завваживши мене, хтось із тих сторожів ліниво гавкнув, й з-за паркану почулося таке саме ліниве й меланхолійне «гав-гав».

І навіть дзвінок деренчав сумно і тоскно.

На дзвоник неспіхом вийшла немолода жінка з абсолютно байдужим поглядом.

Пояснив мету візиту. Запитав, чи не можу зайти, пошука-

ти.

– Можете, – сказала вона, але не зрушила з місця. – Пошукайте.

Постояла ще з хвилину й лише тоді рушила досередини.

За хвірткою виявився такий собі тамбур – не для тепла, а щоб не вискочили. Втім, ніхто і не пробував. Натомість одразу за внутрішніми дверима мене оточило десятків зо два різнокаліберних псів, і всі разом вступилися.

Було б злякатись – але чомусь стало не страшно, а тоскно. Може, справа у поглядах – бо не було агресії в жодних очах, а лише нудьга й безнадія.

– Мене тут не вкусять? – запитав я про всяк випадок.

– Не знаю, – після добрячої паузи відповіла господарка. Ще трохи постояла й рушила до будівлі. Пройшла метрів десять, аж поки зволила пояснити. – Коти у нас там.

«Там» було як у тюрмі, і це не гіпербола-метафора, чи як там воно називається, а гола правда і чистий факт. Або ж навпаки – голий факт і чиста правда. Або ще якось. Коротше кажучи, я не перебільшую ані краплі.

Тюрма. Сізо. Зона.

Єдине що – камери не на замки позачинювано, а лише на клямки. Проти цих арештантів замки не потрібні.

Й сиділи в них – саме сиділи! – коти. Ті самі коти, яким і на шафу вилізти треба, якщо в квартирі, й на дерево видряпатись, якщо на дворішці; й мишу піймати або клубок з нитками поганяти, й на хазяйку з-під крісла стрибнути, й ва-

зу розбити – ці самі коти сиділи в кутках й демонстративно один на одного не дивилися. Як на весняних котячих посиденьках, але там кішка по центру, а тут порожнеча.

Мабуть, дотямили, що тепер їхній особистий простір – це те, що вони собою займають, й те, що в радіусі одного хвоста від зайнятого місця, і все. І кішки теж не цікавлять, бо нема вже чим кішок зацікавити. Та й кішкам коти нецікаві, бо їх теж вительбушено.

Такі собі істоти невизначеної статі.

У приблизно десятій камері сидів мій сіренький котик.

– Та ось же він! – я мало не підстрибнув й рвонувся до клямки.

– Стійте! – раптом сказала жінка – причому без паузи.

– Що таке? – напружився я, не зводячи погляду з кота.

– Обережно.

Вона сказала, ще мить подумала й лише тоді відсунула клямку.

Я зайшов.

Двоє найближчих котів негайно зрушили з місця й подалися назустріч. Неквапом – але якщо відступати нікуди, бо за спиною негайно клацнуло, а вбік – на ще одного кота наступиш. Або кішку. Добре, що хоча б кошенят нема.

Втім, кошенят тут би задушили негайно.

Коти підійшли. Перший так само неквапно здійснювся на задні лапи й поточив кігті об мої джинси. Добряче так поточив, не порвав, але ще кілька разів – і край.

Другий схопив мене зубами за литку й так само непоспіхом почав стискувати. Я взяв його на руки й переставив на дерев'яну поличку. Не певен, що він те помітив.

І сірий мій котик теж не помітив. Навіть коли я доторкнувся, погладив, почухав під горлечком – а зазвичай він з такої ласки аж шаленів й вигинався, показуючи білу плямку-краватку.

В цього кота не було краватки, й на мою руку він аж ніяк не зреагував.

– Це кішка, – раптом сказала жінка з-за сітки. – В неї негарзди зі шлунком, але якщо хочете, то можете забрати.

Я мовчки встав і підійшов до дверей. Брязнула клямка.

– Спробую все-таки пошукати свого, – сказав я по такій довгій паузі, що й сам жахнувся. Невже це заразне? Невже я спіймав тут вірус непоспіху й безнадії? Невже й сам став хоч трохи таким, як усі тут?

Виявилось, що не став, бо на виході собаки мене обгавкали, а найсміливіший – щось схоже на ерделя – вхопив за штани й потяг назад.

Не знаю, що йому від мене треба було. Волю не знати. Про всяк випадок дав жінці півсотні «на молоко» і постарався більше те місце не згадувати.

Так що не повезу я Томку в притулок. Є інші плани.

Розділ 4

Вас затримано!

Плани-планами, а поглядати осторонь все-таки я не забував, бо всяке можливо. Й ще одна засідка (а може, й не одна), й сусіди, і просто надто уважні перехожі. Орієнтування на мене наче ще не розвішали, але може якраз у процесі, і хтось саме зараз набирає чи то «102», чи то «911», чи що там зараз набирають у таких випадках...

А ще – хотілося намилюватись. Страшенно хотілося забрати з собою цю не дуже охайну вуличку, ці будинки – і гарні, й погані, й нові, й старі, квітничок у сусідки ліворуч, гараж сусіда праворуч, поштову скриньку й кудлатого пса біля неї, асфальт і пісок, ліс на обрії й птаха у небі, та й саме небо теж страшенно хотілося забрати з собою.

Бо там, куди я потраплю, воно буде не таке. Незалежно від того, чи збрехав Ігор, і потраплю я до в'язниці, а чи не збрехав, і потраплю я у таку далечезну даль, куди ніхто ще не потрапляв. За винятком, ясна річ, тих, хто там народився, але вони вже давно померли.

У небі, крім знудьгованої гави, був ще й літак, і його теж кортіло забрати.

Крім того, за літаком тягнувся довгий білястий слід, його лишати теж не хотілося. Пов'язані вони з літаком, не можуть

один без одного.

З людьми, до речі, так само. Кожен летить у своєму небі. Буває, що видирається дуже високо, звідки дрібниць на землі не видно, а зорі поруч – хоч руками бери. Буває, що трохи нижче – і видно ті зорі, а не дотягнешся, а людиці на землі видаються іграшками – й грайся ними як хочеш. На війну можна відправити або на комсомольську будову. Або взяти звідси й оселити оооон там.

Дехто літає низенько-низенько, й вистачає йому для польоту ковбаси, пива й телевізора з якимось ток-шоу. Дехто злітає на мить, і сил вистачає лише на те, щоб вдихнути єден-єдиний раз – про таких кажуть «мертвонароджений».

Але навіть за немовлятами тягнеться у життєвому небі слід-хвостик.

От і за мною тягнувся.

Всяким бував мій хвіст – і біло-прозорим, мало не кришталєво-чистим; і чорно-червоним, як жирний напалмовий дим, й тоненьким бував, і цілком пристойної товщини. Втім, чому ж «тягнувся?». І зараз тягнеться. Але ми зробимо хитрий маневр і повернемося до тієї його частини, до якої ще вчора я думав ніколи-ніколи не повертатися.

– Привіт, – сказав я у трубку.

Не подумайте, що мобіли. Не можна мені зараз мобілою користуватися. Власне, і вмикати небажано, то я й не вмикаю. Але, як не дивно, збереглися на вулиці таксофони, і ще дивніше – стали вони безкоштовними. За часів мого хоч і не

босоногого, але все ж дитинства, називались вони автоматами й харчувалися виключно двокопійчаними монетками, а тепер, бач, порозумнішали.

Мало не написав замість «дитинства» слово «молодості», але схаменувся. За часів молодості їх не було, бо прийшлась молодість якраз на дев'яності роки, і якщо хтось скаже, що зараз руїна – плюньте йому просто в очі! Не бачили ви руїни...

А я, бувало, її й творив.

– Привіт, – сказали мені з трубки. Далі б мало йти «Слухаю вас» або «Хто це?», але почулося зовсім інше.

– Привіт. Я рада, що ти подзвонив.

Колись я також був радий, коли це чув. І чув я це значно частіше, аніж раз на багато-багато років.

Але літак фізично не може полетіти задом й увібрати білястий слід назад у паливні баки.

От і я свого часу не зміг.

– Привіт, – ще раз повторив я. – Вибач, я дуже-дуже поспішаю. Тому одразу питання. Чи не забереш мою кішку?

– Як надовго? – спитала жінка з телефонного потойбіччя.

– Мабуть, назавжди, – чесно відповів я.

Трубка замовкла, але я був певен, що то не вагання, а просто укладання в голові одного короткого слова – «назавжди».

Назавжди. Ніколи. Здавалося б, що спільного, окрім першої літери, однак придивись уважніше і побачиш – синоніми. Цебто, два слова, що позначають одне й те саме. Ну, мо-

же, з крихітними якимось відмінностями.

– Заберу, – просто сказала трубка. – Де й коли?

– Завезуть через півгодини, – пообіцяв я, й, на мить завагавшись, все ж додав. – А тепер прощай.

Я відчував би себе спокійніше, якби відвіз сам, але, поперше, минуло вже не три години, а три сімнадцять, а подруге – якби ми зустрілись, то розмова б короткою не була.

От що мені страшенно не подобається в дівчатах – так це прощатися. Ну сказали одне одному «до побачення», поцілувалися. Пообнімалися. Ще раз поцілувалися. Але навіщо ж робити це ще три рази – у дверях квартири, дверях під'їзду, та ще й на вулиці?

Помахати рукою у вікно, як на мене, цілком достатньо.

Так що доведеться Томці покататися самотійно.

Перший таксист везти кішку чомусь відмовився, а другий поглянув на мене, як на ідіота. Втім, як на ідіота з грошима. Й зідрав теж наче з ідіота.

За інших обставин я б, може, й поторгувався, але зараз можна було сміливо віддати взагалі усі кишенькові гроші. Якщо все піде гаразд – вони мені більше не знадобляться. Якщо негаразд – тим більше.

Про всяк випадок, зачинивши дверцята, я вдав, ніби записую номер. Щоб не викинув шофер мою Томочку за найближчим же поворотом.

Кицька провела мене стривоженим поглядом, але вмить заспокоїлася й почала навіть вмиватись. Мабуть, вирішила,

що раз господар завжди повертався, то й цього разу минеться.

«Що ж... – я посміхнувся. – Може, й минеться».

Назустріч ішла жіночка середнього віку, перла чималу, та, видно, нелегку сумку, вигляд на обличчі мала заклопотаний, але завваживши ту мою посмішку – аж спіткнулася, бідолашна.

Ігор чекав. Цмулив, мабуть, чи не десяту каву й роздивлявся пейзажі. Вони б, може, й варті більш аніж одного погляду, але ж не тригодинної медитації. Мабуть, набридли, і кава набридла, й офіціантові дивний клієнт набрид.

Але на морді й сліду незадоволення не було.

Молодець.

– Радий бачити, – сказав він так, наче іншого варіанта й не припускав. – Трохи спізнилися, але у розумних межах. Та краще поспішити.

Млявий офіціант поглянув на мене з надією, але негайно погляд відвів – мабуть, по морді ясно було, що цього разу кави не буде. Й чайових, відповідно, теж.

– Проблем не було? – Ігор помахав у його бік купюрою, й офіціант повільно, наче паротяг, рушив з місця.

– Були, – коротко сказав я.

– З автомобілем?

– Й з автомобілем теж.

Ігор піднявся плавним котячим рухом. Офіціантові лишалося ще метрів шість по прямій, потім обійти два столики

й ще кроків шість. Ігор ще раз помахав купюрою й пхнув її під серветницю.

– Тоді пішли.

– Пішли.

Вже на виході з майданчика я озирнувся. Гадав, що млявий хлопчина буде лише виходити із зигзагу поміж двома столиками, аж ні – він якраз простягав руку до чашки. Дивився при тому у наш бік, й погляд той мені не сподобався.

Ігор йшов наче й неспіхом, але усіх попутників обходив, наче стоячих. Я підтримав темп, але, мабуть, виходило не так плавно, бо Ігор озирнувся й трохи вповільнив ходу. Я наздогнав і прилаштувався поруч.

Не люблю ходити позаду. Ну, може, сантиметрів на десять, на знак поваги, але не більше. Якось так вийшло, що мало кого я поважав більше, аніж на десять сантиметрів.

– І де тепер наше вікно? – запитав, аби не мовчати.

У Ігоря в голові, мабуть, був якийсь джи-пі-ес, або що, бо трохи повернув її, наче локатор, й махнув рукою.

– Он там. Близько п'ятисот метрів.

Помовчав і додав:

– Встигаємо.

Ще помовчав і уточнив.

– Щоправда, ледь-ледь. Але встигаємо. Якщо, звісно, ніщо не зава...

От краще б він цього не казав.

Забобонні люди вважають, що то все чорт. Залежно від

самооцінки – чи то особисто Диявол слідкує за кожним кроком, а чи купа дрібних помічників крутяться у кожному темному закапелку й капостять, як тільки можуть. Підслухають щось – й ага, нумо ці плани зривати!

Помиляються.

Таке саме казали, ще не було ані Диявола, ані Ісуса, й останнє можна розуміти як кому заманеться. Чи то ще не приходив він, чи то його ще не вигадали. Ще праслов'янські мисливці, йдучи з рогатинами по ведмедя, називали його не бером яким-небудь, а тим, хто відає медом у лісі. Ті, чії нащадки стали українцями, зупинилися на такому варіанті; росіянам і цього видалось малувато, й став медведь. Більш того, і на цьому процес не спинився, й навіть зараз мисливці звуть його клишоногим, а лося – сохатим.

Щоб не почув і не влаштував, так би мовити, полювання зустрічне, а це вже не полювання виходить – дуель якась. А двобої останнім часом вийшли з моди.

Шкода. Раніше хоч якийсь був інструмент не дати розмножитися підступникам та хитрожопцям, а тепер нема. Обдурили – облизуйся, а воно тобі в очі сміятися буде.

Я хотів був подумати й на цю тему, але вчасно згадав, що там, куди ми прямуємо, – там навпаки. Там ще можна послати негіднику офіційний виклик й урочисто пристрелити, й максимум, що за це буде...

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.